

Bibliothèque numérique

medic@

**Rhazes / Razzi / Razi / Alirasi (Abu
Becr Mohammed Ibn Zacariya
Ar-Razi). *Rhasis philosophi tractatus
nonus ad regem Almansorem, de
curatione morboru particularium :
opusculum huic saeculo
accommodatissimum***

*Parisiis, Apud Simonem Colinaeum, 1534.
Cote : 351311*

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?351311>

RHASIS PHILOSOPHI
SOPHI TRACTATUS NONUS
NVS AD REGEM ALMANSOREM,
de curatione morborū particularium: opus-
sculum huic sæculo accommodatissimum.

P A R I S I I S
Apud Simonem Colinæum.
I 5 3 4

DOMINI RHASIS
MAGNI MEDICI NONVS
TRACTATVS AD REGEM AL-
mansorem, de curatione morborum par-
ticularium.

De Soda, Cephelea & Hemicrania. Cap. I.

Vando rubedo & tēſio
 & grauedo in facie &
 oculis cum æſtu affue-
 rint, & tactus calidus
 ſentitur, & pulſus fue-
 rit magnus, ex cepha-
 lica facienda eſt phlebo-
 tomia in parte, in qua
 eſt dolor, vel in qua do-
 lor magis infeſtat. Deinde aqua roſata & oleū
 roſatum & acetum ſumantur, & ſimul mixta
 agitētur donec inſpiſſentur, & ſuper niuem in-
 frigidata, ſuper caput fundantur. Æger vero à
 carne abſtineat & à vino, & comedat adeziam
 citrinam & tapſil, & olera frigida ac fructus fri-
 gidos. Vēter autem ſoluatur ex mirobalanis ci-
 trinis & prunis ac tamarindis & zuccaro albiſ-
 ſimo. Quòd ſi iſta nō ſuffecerint, ſemina malua-
 uiſci in aceto poſita agitentur quouſq; ad ſpiſſi-
 tudinem perueniant, ex quibus emplaſtrum ca-
 piti ſupponatur. Ex pſyllio quoq; & aceto em-
 plaſtrum fieri vtile eſt. Si autē cū iſtis fuerit in-
 pulſu velocitas, & in tactu ſentitur caliditas, ſed

a.ij.

neq; in facie, neq; in oculis fuerit rubedo neque
 tensio, in principio solvatur venter. Deinde fiat
 quæ diximus. Naribus autem injiciatur oleum
 violarum, aut oleum cucurbitę dulcis, aut nenu-
 faris oleum, aut oleum de floribus salicis, quorū
 quodlibet super nūem infrigidatum capiti su-
 perfundatur, & nutriatur vt prædiximus. Æger
 verò odoret camphoram, & aquam rosatam &
 salices & violas, & his similia. Quòd si ægritu-
 do multū inualescat, sumatur opij & campho-
 ræ vniuscuiusque quantum ponderant duo gra-
 na hordei, quæ dissoluta in oleo de salicib⁹, mit-
 tantur in nares & aures. Quòd si cum foda nō
 fuerit aliquid eorum quæ diximus de rubedine
 in facie, fueritq; ægritudo antiqua, in principio
 venter cum pilulis cochijs solvatur, quas ego fe-
 ci. Pilulę cochia. & pulueris pigræ drachmas de-
 cem, coloquintidæ drachmas tres, & tertiam,
 scamoneæ drachmas duas, & turbith, sticados,
 ana drachmas quinque: fiant pilulæ ex istis, &
 sunt doses decem. Postquam verò venter solu-
 tus fuerit, infundatur caput ex oleo sambacino,
 & oleo de ben, & mittatur in aures. Æger quo-
 que odoret algaliā & insuffletur muscus nari-
 bus. Quòd si ægritudo multum infestauerit, su-
 matur euphorbij & castorei, amborū ana sex-
 ta pars drachmæ vnius. Et dissoluta in pauco
 oleo sambacino mittantur in nares & aures. In
 cephaleo verò calida, emplastrum hoc fronti &
 temporibus est imponendum. Emplastrum in
 cephalea calida. & semen lactucarum sief me-
 mithe, sandalum rubeum & album, faufel, ro-
 sas, opium, fiat ex eis emplastrum postquam

aceto & aqua rosata conspersa fuerint, & fronti imponatur, super quod mittatur pānus aceto & aqua rosata infusus. Qui cum tepefactus fuerit, iterum infundatur & desuper ponatur. Linimentum verò cephalicè frigidæ, & castoreum, euphorbium, piper, sinapim, storacem, rutam, marrubium, quæ siccata & puluerizata & triconizata misceantur, & conspergantur vino veteri, ex quibus fiant trocisci, & desiccantur. Cūq; necesse fuerit, ex vno in vino veteri, aut oleo costino vel camomillino dissoluto frons multotiens liniatur. Hoc enim linimentum omni antiquæ cephalæ confert, non solum superpositum, sed etiam auri iniectum, quæ sequitur illud tempus postquam in aliquo de prædictis oleis resolutum fuerit. Ægro verò vinum vetus & forte dandum est. Cum autem cephalæ per hebdomadam vnā perseuerauerit, Æger in balneum mittendus est, atque super caput ipsius aqua in qua camomilla & sansucus, & sticados arabicus, & nemen cocta fuerint simul aut sigillatim, fundenda est. Quòd si cephalæ quotidie ante comestionem inuadat & post comestionem recedat, succurrendum est infirmo ante horam, qua venire consuevit, dando ei buccellas panis in succo granati aut vixæ acerbæ, aut horum similium infusas. Si autem cephalæ contingat propter multam in sole moram, sufficienter ex oleo rosato & aceto in frigidatis curari poterit. Quæ tamen, si ex hoc non quieuerit, ex alijs in frigidantibus curanda erit. Si autē adhuc foda perseuerauerit, & fortior fiat, neque vllō modo remoueat: & timeatur ne æger vi-

a. iij.

sum amittat, & aqua ad oculos descendat temporum arteriæ sunt incidendæ & extrahendæ. Hoc tamen, quod nunc loquimur, est præter nostram intentionem in hoc libro.

De Scotomia & vertigine.

Caput II.

Cum aliquis illud quod ante eum est, circulariter moueri viderit, & oculi tenebrescunt, & cadere voluerit, & facies & oculi rubuerint in eadem hora, venæ quoque quæ sunt post aures grossæ apparuerint, ex ipsis venis faciendæ est phlebotomia, & ventosæ in collo & tibijs sunt ponendæ. Quod si prædictæ non apparuerint venæ, & facies fuerit rubea, sanguis ex basilica erit minuendus, & ventosæ in tibijs erunt ponendæ. In hac præterea scotomiæ specie, & in ea quam antè diximus, caput ex oleo rosato & aceto est infundendum. Aeger quoque calida cibaria vitare debet. Venter verò ex apozimate mirobalanorum citrinorum, quod in capitulo de cepheale diximus, soluendus est. Cum autem neque in facie rubedo, neque febris cum scotomia fuerit, attendendum est an sit stomachi subuersio & nausea. Quæ si affuerint, prius vomere cogendus est, deinde de pilulis cochij dosim vnam sumat, & à frigidis abstineat cibis. Si autem neque animæ subuersio, neque nausea affuerint, neque caliditatis signa apparuerint, venter ex pilulis cochij multoties solvatur. Cibaria quoque frigida omnino vitet, & gargarismus fiat quo phlegma deponatur. In naribus quoque post illud ponatur aliquid de his quæ nominauimus, quò caput calefiat.

De Phrenesi. Cap. III.

QVando aliquem febris cōclusa cōtinua inuaserit cum forti capitis & oculorum grauedine, & in facie atque oculis vehemens fuerit rubedo, & capitis dolor, & horror luminis affuerint, & in pulsu velocitas, & frequentia superfluitas inueniuntur, signa phrenesis certissima iudicabuntur. Quod si lingua nigra aut citrina fiat & permisceatur intellectus, & multum fuerit alienatus, & vigilauerit multum, iam phrenesis perfecta erit. Aegro igitur, antequam prædicta compleantur accidētia, est subueniendum ex sanguinis detractione & ventris solutione cum succo fructuum. Nutrimētum verò eius sit aqua hordei, semel aut bis in die sumpta, secundum consuetudinem quam in tempore sanitatis habuit. Caput autem oxirodino infundendum erit. Quod si multæ affuerint vigiliæ, sumatur violarum siccarum, corticum papaueris albi, hordei excorticati, seminis lactucarum, radicum mandragoræ, omnium ana manipulus vnus. Quæ omnia in cucuma plena aqua tandiu coquantur, donec aqua rubea fiat. Deinde aqua illa dum est tepida, ab alto super caput fundatur, & sit caput super cimini le in quo aqua colligatur, quæ in cucuma posita iterum super caput fundatur. Hoc autem omni die multoties fieri conuenit. Caput præterea ex oleo violato, muliebri lacti admixto inungendum erit, quod etiam in coto positum, capiti est superponēdum. Cum autem Aeger in principio huius ægritudinis in virium fortitudine permanere inuentus fuerit, phlebotomans

a.iiij.

duſ erit, niſi ſuper infirmum timueris . Poſtquā
verò eius ægritudo minui cœperit, nequaquam
phlebotomeſ. Quòd ſi eius iam diſſoluta eſt vir
tus, ex alio præſerueſ regimine, donec euadat.

De Apoplexia. Cap. IIII.

C Vm aliquis quaſi dormiens iacet, & ſine
ſomno ſtertit, & cum pungitur, non ſen
tit, tunc iam patitur apoplexiam. Eſt au
tem huius ægritudinis quantitas, ſecūdum quòd
fortiter aut debiliter ſtertit. Si tamen ſpuma ab
ore exierit, non eſt ei medicandum. Cum autem
parum ſtertit, ægritudo eſt leuior. Hęc quidem
paſſio aut cito interficit, aut in paralyſim tran
ſit. Cum ergo iſta viſa fuerint, attendendū erit,
an patientis facies multum rubere, aut denigra
ri aut viridis fieri videatur, quemadmodum con
tingit cum ſanguis in aliquo membro ex coar
tatione retinetur . Tunc enim ſanguis ilico ex
duabus guidegi extrahendus eſt, aut ex duabus
cephalicis. Quòd ſi ita non fuerit, imo cum aë
rem attrahit, auditur in pectore oregmon , ex
hoc clyſterio erit clyſterizandus. Quod. & . colo
quintidæ, bothormarien, centaureæ minoris, ar
thanithæ, hellebori albi, omnium ana manipu
lum vnum. Coquantur omnia in tribus libris a
quæ donec ad vnam redeant. Deinde colentur,
& ex media libra huius apozimatis fiat enema.
quod ſi cito exierit, fiat iterum, donec humorū
multitudo ſimul cum eo exeat. Naribus quoq;
condiſi & helleborus albus ſuauiter inſufflētur.
Et eſt ingeniandum, vt anacardinū cum hydro
melle per os ad ſtomachum multotiens deſcen
dere cogatur, quaq; die ſemel: ex quo vnus au

rei pondus in potu sumendum est. Cuius descriptio est in capitulo de paralyfi. Sartago præterea ferrea calefacienda est, & capiti multoties adeò vicinanda, vt patientis capilli adurantur. Quòd si hoc modo non sanatur, in medicando plus laborabimus. caput nanque rademus, & ex sinapi trito & castoreo & fortissimo aceto liniemus. In prima autem huius passionis specie, post phlebotomiã stringemus fortiter, adiutoria ligãdo superius parum sub cõiunctione ipsorum cū spatulis, & stringemus tibias similiter. Capiti quoq; superfundendum est oleum rosatum & acetū vini, & phlebotomia facienda est prius in pedibus, & postea in nasi extremitate.

De graui dormitatione. Cap. V.

CUm aliquis quasi dormiens iacet, & tamē sentit & mouetur, sed oculos secundum plurimum habet clausos quos tamen dū vocatur cum clamore, aperit, licet iterum statim claudat, iam patitur Subeth, qui cum clysteribus acutis, quæ paulo antè nominauimus, curandus est. In os quoq; ipsius mittemus hydromel, & laborabimus vt descēdat. Ipsum enī nutrimentum existit eius. Caput præterea vsq; ad diatriton primum oxirodino infundemus. Post tertium verò diem sternutationem prouocabim⁹ ex his quæ nominauim⁹. & radem⁹ caput, & liniemus ex sinapi, & castoreo, & aceto.

De stupidis qui semper habent oculos apertos. Cap. VI.

CUm aliquis quasi dormiēs iacet, & nō mouetur, & licet oculi sint aperti, palpebras tamen non mouet, congelatus est siue ris

gidus. Curād⁹ verò est ex medicinis subeth: hoc tamē addito, vt oleū sambucinū sup caput fū datur: & in omni libra eius sit vncia vna euphorbij. Ipsum quoq; caput ex castoreo & euphorbio & oleo sambucino liniatur.

De Paralyfi. Cap. VII.

CUm aliquis se mouere nō valet, aut vnū vel plura ex mēbris mouere non potest, atq; eorū sensum amisit, ipsum paralyfim illius mēbri, aut mēbrorū incurrisse pnuntiamus. Cuius curā incipiemus pilulas foetidas quas ego cōposui dando, quæ & pulueris pigrae drachmas decē, coloquintidæ interioris drachmas quinq;, euphorbij drachmas duas & semis, castorei, piperis, assæ foetide, serapini, opoponaci, seitaragi Indi, sinapis, omniū septē ana drachmā vnā, centaureæ minoris, elaterij, amborū ana drachmas quinq;, gūmæ in succo rutę dissoluatur, & alia ex eis cōficiātur, & fiant pilule, & fiāt ex eis decē potiones. Quarū vnā postq̄ æger sumpserit, per tres dies quiescat, & nutriatur tūc cū aqua ciceris & oleo & sinapi, & deinde bibat aliā potionē. Quod postq̄ ter fecerit, per aliquot dies quiescat. Et nutriatur carne frustatim incisa & in sartagine frixa, & mutagenath, in quib⁹ sint species calidæ, vt piper & his similia. In potu verò sumat hydromel. Mēbra quoq; eius ex oleo costino inungātur. Quod & costī vnciā vnā, piperis, piretri, euphorbij, ōniū triū ana tertiā vnciæ vni⁹, castorei vnciā semis, dissoluant omnia in media libra olei de cherua, aut de narcisco, & vtere eo. Diebus vero quib⁹ quiescit, quaque die dandæ sunt duæ drachmæ

de anacardino, quod ꝛ. zinziberis, piretri, nigellæ, costi, melanopiperis, macropiperis, oggij, omniū ana drachmas viginti, myrrhæ, rutæ siccæ, affæ foetidæ, aristologiæ, baccarum lauri, castorei, seitaragi indi, sinapis, gentianæ, omnium ana drachmas quinq, mellis anacardi drachmas quinq, vngatur ex oleo nucū, & cū melle cocto conficiatur. Hoc enim medicamē valde confert paralyfi, apoplexiæ, torturæ, & tremori, albaras, morsibus scorpionis, & omnib⁹ passionibus frigidis, & spasmo humido. Cū autē sumitur, ilico prouocat sudorē, & infert febrē. Quòd si sumptū nō affert sanitatē, æger ab omni medicamine per decē dies abstineat, excepta dieta, deinde ad ipsius curā redeundū est. Quòd si paralyfis ex percussione, aut casu euenerit, & acciderit subito, taliter permanebit. Nunq̃ enim sanabitur. Qz si non repēte ex prædictis, sed paulatim & molliter inuasit, loco pcussionis emplastrū hoc apponēdū erit, quod ꝛ. farinā fœni græci, semen ben, semen mahalep, semen resin, bdelliū amoniacum, adipem anatis, ceram, oleū de lilio, ex his fiat emplastrū & superponatur.

De stupore & tremore. Cap. VIII.

CUm aliquis sentit aliquod suorū mēbrorum sicut est dispositio pedis cū fit stupid⁹, dicim⁹ in illo mēbro stuporē esse. Quapropter ei⁹ cura non est differēda. Quādo enī plongatur tēpus hui⁹ ægritudinis, perducit ad paralyfim. Curatur autē hæc passio ex aliqua parte medicinarū paralyfis, & cū dieta & vnctiōe ex oleo costino. Quòd si inueterauerit passio, æger ex pilulis foetidis purgād⁹ erit, & cō

plexio æquanda cum anacardino & dieta. Tremor autem ex eisdem curatur ex quibus sanatur stupor. Sed si ex superflui vini potu euenerit, æger ab ipso erit abstinendus. Similiter si aquam, quæ ex niue dissoluitur, bibendo hanc incurrerit passionem, ab ipsa abstineat, & balneum calidissimum ingrediatur, in quo tamdiu moram faciat, donec sudet, & in sole assidue moretur.

De tortura oris.

Cap. IX.

Cum hominis os contorquetur, & vnum de oculis suis claudere non valet, & si præcipitur ei ut sufflet, flatus ab vna tantum parte exire videtur, ipsum tunc contorsionem pati dicimus. Cuius curam incipiemus cum solutione ventris ex pilulis foetidis. Nutrimētum verò eius atq; ipsius potum ponimus, ut in capitulo de paralyfi diximus. Aegrum præterea quotidie in mane antequam comedat, sinapim cum syrupo acetoso gargarizare faciem. Et mittimus eum in domum obscuram, & præcipimus ut vnā nucem muscatam in parte oris quæ torta est teneat. Naribus quoque insufflabimus condisi, ut sternutatio prouocetur. Spondylos quoque colli eius & faciem eius, & frontem ex oleo costino inungere cōuenit. Et est quotidie de anacardino vnius aurei pondus sumendum. Et si passio hoc modo soluta nō fuerit, ad ventris solutionē & ægri præseruationē redeundum est. De tortura verò quæ non repente sed paulatim accidit, non loquimur. Ipsa namq; nō contingit nisi in phrenesi perniciofa, morte iam imminente, & est ex siccitate.

De Spasmo. Cap. X.

CUm aliquod membrum alicuius contrahitur, & ad suam redit originem, aut pleraque ex membris sic disponuntur, ipsa spasmata esse pronuntiamus. Spasmus autem subito aut paulatim inuadit. Sed spasmato euenienti, eadem præparanda est cura quam paralyfi conferre diximus. In eo tamē fricatione manuum & vnctione ex oleo costino plus utimur. Spasmus verò qui non repente sed suauiter accidit post febrem aut multam ventris solutionem, aut multum vomitum aut sanguinis fluxum, malus est & vix curabilis. Quicquid tamen accadat, ei mederi incipiemus. Aegro namque hordei aquam & iura vnctuosa & mollia administrabimus, & in aquam dulcem tepidam ipsum mittemus, & vngemus ex oleo violato tepido, & oleo de seminibus cucurbitæ, & præcipuè neruorum radices in quibus spasmus existit. In tina quoque diu moretur, & ex oleo violato inungatur. De vino bibat patiens parū, quod tamen multum habeat aquæ admixtum, & cibis nutriatur humidis.

De Epilepsia. Cap. XI.

CUm aliquis cadit in terram & torquetur & commouetur, & intellectū amittit, dicimus ipsum epilepticū esse. Quod si spuma exit per os, aut se cōmingit, aut sperma egreditur, aut egestio, passio tunc est prauior & vehementior. Si autem Aeger antecessionem sentit, quasi aliquid ex aliquo suorum membrorum eleuari, & ascendendo caput petere, & deinde syncopizatur & cadit, tunc oportet in

hora qua sentit illud, anteq̃ istud accidat, membrũ à quo procedit quod prædixim⁹, fortiter ligare. prohibebit nanq; hoc accessionem venire. In tēpore verò quietis, corp⁹ multoties erit euacuandũ cū pilulis cochijs. Et locus à quo exoritur passio, ex sinapi & pipere & euphorbio, ac melle anacardi erit epithimādus, vbi epithima dimittendũ erit, donec locus vesicetur, & vesicę rumpātur, & aqua quę in eis collecta est, effluat. Ipsę quoq; non cito sunt consolidandę, quin imo dimittendę, vt quod in eis colligitur, emanet: deinde consolidētur. Hoc enim omnino huius ægritudinis certa salus existit. Ad vltimum etiā ventosas cū pauca scarificatione superponere vtile est. Aeger verò si ante accessiōē nau seam aut tristitiam aut cordis tremorē sentit, & deinde ægritudinis accessio sequitur, cogens dus est multoties vomere ex aliquo vomitiuo, deinde pigram in potu sæpe accipere conuenit. Stomacho quoq; emplastrum ex spica, & rosis, & mastice, & cortice thuris, cū vino odorifero imponendũ est. Nutrimentum præterea eius totum taliter statuendum est, vt paucarum sit superfluitatum, sicut caro frixa in sartagine, & caro cocta in cazolis, & cibus qui fit de aequadā quę habet in palato dentes & vocatur taguid, & caro de volatilibus & hoedina. Quod si cum epilepsia sensuum affuerit tenebrositas & debilitas, neq; aliqua de prædictis significationibus inueniatur, ægro pilulę cochii multoties sunt tribuendę, & eius cōseruatio subtilianda, & cibaria, quę diximus, danda. Gargarism⁹ quoq; fieri debet, & sternutatio ex his quę di-

ximus puocāda, ac narib⁹ peoniæ puluis subtilis-
 lissimus qui similet alcohol, insufflādus. Si quis
 autē cū epilepsia in facie & oculis rubedinē ha-
 buerit, & venarū grossitiē, phlebotomādus erit
 ex vena saphena. Sanguis etiā ex carnositate ti-
 biarum cū ventosis erit extrahēdus. Capiti præ-
 terea oleū rosarū & acetum superfundatur. Et
 abstineat à vino & à cepis, & allijs ac sinapi, &
 porris, & apio, & fabis, & cannabi, & postremo
 ab omnibus fumum caput ascendentem & re-
 plentem generantibus. Electuarium quod omni
 epilepsia speciei remediū affert, & piretri, sise-
 leos, sticados, omnium ana drachmas decē, aga-
 rici drachmas quinq;, cordumeni recentis & a-
 cuti, assæ foetidæ optimæ, aristologiae rotundæ,
 omnium ana drachmam vnā semis. Deinde
 extrahatur succus ex squilla, & mixtus cū pari
 quātitate mellis coquatur, & conficiātur ex eo
 species, & fiat electuarium, ex quo patiens quo-
 tidie sumat, & caueat sibi à grossis cibis. Ele-
 ctuariū hoc omnib⁹ epilepsia specieb⁹, excepta
 vna sanguinea, quā Galenus nominauit, & nos
 etiam eius fecimus mentionem, opitulatur: cui
 vidi conferre phlebotomiam ex saphena prius,
 & postea ex basilica. Deinde ei⁹ regimen sit ex
 his quæ sanguinē in corpore minuunt & ipsum
 infrigidant. A carne præterea & vino abstineat,
 & bibat rob acetosorū fructuum, capiti quoq;
 superponantur ea quæ ipsum infrigidant.

De Incubo. Cap. XII.

Cum quis in somno quasi rē grauem ali-
 quid super se cadere senserit, incubum
 pati denuntiandus est. In ipsius itaque

cura non est tardandū, ipse enim epilepsiæ præambulus est, ipsam namq; præcedit. Aeger ergo si in colore rubeus fuerit, & venas habuerit plenas, ex saphena erit minuendus, & ventosæ in carnositate tibiarum ponendæ sunt. Aeger præterea à potu vini & rerum dulcium comestione abstrahendus erit, & præcipuè ab omni re quæ multum generat sanguinem. Quòd si huic contrarium acciderit, venter ex pilulis cochijs multoties erit soluendus & eius regimen subtiliandum. Exercitio quoque vtendū erit, & mēbra inferiora erunt fricanda.

De Melancholia. Cap. XIII.

CUm alicui cogitationes malæ sine causa manifesta acciderint, & timor & tristitia in eo præualuerint, melancholiæ principium in eo est. Cum autem res ad hoc deuenit, vt etiam ea quæ cogitare cœpit. ore promat, verbâq; sua atq; actus permisceat, iam melancholia perfecta est. Cui ergo hæ malæ cogitationes & tristitia & tribulatio accidūt, anteq̃ præualere incipiāt, succurrendū est. Quia si præualuerint, cura erit difficilis. Quòd si cum melancholia fuerit dolor ventris & inflatio, & malus color, & digestionis corruptio, & vomitus acetosus, & excreationū multitudo, incipienda est cura cū phlebotomia ex basilica, aut saluatella sinistrae manus. Et si sanguis visus fuerit niger, dimittat̃ egredi in q̃titate multa. Subtilis autē & rube⁹ si fuerit, ilico restringēdus erit. Aeger verò ex rebus lenientib⁹ est nutriēdus, vt sunt aleffidebegi, quæ fiunt ex carne hoedina & arietina, & mittēd⁹ est in balneū, in quo nō diu mo

retur. Post hæc autem decoctione de epithimo quam ego cōposui, vtatur. Hæc est decoctio de epithimo: & mirobalanorum indorū drachmas decem, polipodij drachmas quinque, sene drachmas nouē, turbith drachmas quatuor, sticados drachmas decem, passularum enucleatarū drachmas decem, epithimi Cretenfis drachmas decem. Omnia excepto epithimo in tribus libris aquæ coquenda sunt donec ad vnam libram & mediam redeant. Cūque hoc factum fuerit, addatur epithimum, & illico ab igne remoueantur & dimittantur donec infrigidari cœperint. Cūque infrigidata fuerint, manibus fricata colentur. Deinde sumantur agarici duæ tertiæ drachmæ vnius, aloes drachma vna, salis indi drachma semis, hellebori nigri quarta vnius drachmæ: conficiantur cum melle, aut cum iuleb, & fiant ex eis pilulæ quæ per tres horas ante decoctionis acceptionem sumendæ erūt. Post eaumat decoctionē, deinde tribus diebus quiescat. In his autem diebus quibus quiescit, nutriatur ex his quæ prædiximus, & in potuumat vinum subtile & clarū & bene odoriferū. Post hæc quoque iterū soluendus est vt prius, hoc verò ita vt prædiximus tertio iterandū est, quarta quoque potio ei danda est. Aeger verò ab omnibus quæ cholera generant nigram, abstrahendus est, vt sunt carnes syluestres omnes, & caro vaccina & porcina, & magnarū caprarū, & fabæ, & caro salita, & caseus vetus, & propriè lentes, & omnia olera nisi humefaciētia. Vitet præterea vinū grossum, & laborē & vigilias, neque patiatur famem neque sitim, vino vero subtile in
b.j.

potu vtatur, & præcipiendū est ei vt dormiat, & studendū in splenis curatione, ex his quæ in sequētib⁹ in capitulo de splenis curatione qui augmentat, dicturi sumus. Os quoq; stomachi confortandū est, & ppriè ex medicinis, quarū mentionē in sequētib⁹ facturi sumus cū egritudines stomachi nominabim⁹. Si autē cū melancholia ea quæ nominauim⁹ nō fuerint, accideritq; post phrenesim aut lōgā morā sub sole, aut pçussione i capite, i principio ex cephalica phlebotomia est faciēda, & capiti studiū adhibēdū ex reliquo regimine quod diximus propriè. Aqua præterea tepida ab alto loco super caput fundēda est, deinde oleū rosatum cū aceto vini capiti infundatur, & lac muliebre desuper mulgeatur. Nasribus etiam oleum de feminib⁹ cucurbitæ dulcis & lac muliebre inijciantur. In balneū quoq; sæpe mittēdus est, & multū ex aqua tepida capiti est superfundendū. Aeger etiā omnia odorifera quæ frigida sunt odoret. Si autē cū melancholia nihil fuerit eorū quæ diximus, in principio matrix vena dextri brachij aperiēda erit, & sanguis cōsiderandus, & vt prædixim⁹ faciēdū, & regendū vt dixim⁹. Et postq̃ hoc regimē infirmo adhibueris, p aliquot dies quiescere dimittendus est, deinde vt prius in cura eius incipiendum, donec sanitatis fiat restitutio. Studiū verò totū quod erga melancholicos est, obseruandū est, vt inpinguētur & carnosī fiāt. Ex quo enim pingues & carnosī fuerint, ilico sanī erunt. Cibi autē qui illis cōgruūt sunt caro arietina, & hœdina, & gallinacea, & panis de simyla. Opirus autē panis nullo modo est eis cōgruus. Vinum

quoq; subtile & clarū eis cōueniēs est. Vinū verò grossum nō est eis bonū, neq; nigrū. Lac autem recēter ab vberib⁹ extractū dum adhuc calet, eis cōfert, & pisces recētes, & sisami de zucaro facti, & oleo amygdalino. Prēterea audire cātilenas & gaudere & habere ante se res delicias & dormire plurimū, cōfert eis. Econtrario verò cogitare & solus morari, & vigilare maximē nocet eis. Pilulæ quæ cholera nigrā expellūt, ex quib⁹ datur his qui decoctionē fumere nequeūt, & epithimi Crētēsis drachmas viginti, polipodij, agarici, amborū ana drachmas decem, hellebori nigri, salis indi, amborū ana drachmas quinq;, sticados drachmas septē, pulueris hieræ pigræ drachmas quindecim, bibat ex eis drachmas tres. In diebus verò quibus quiescit, æger debet fumere ex electuario quod vocatur lætificās, qđ & melissę, corticū citri, garyophyllorū, gallię muscatę, masticis, croci oriētalis, cinamomi, nucis muscatæ, cardamomi, neheremisch, been albi & rubei, zedoariæ, doronici, seminis ozimi maioris, seminis ozimi garyophyllati, ōniū ana partes æquales, musci q̄tū est decia pars drachmę vni⁹. Deinde fumant chebuli. xx. & eblici. xxx. & terātur, & in trib⁹ libris aquæ coquant donec ad vnā redeāt, & colētur. In colatura verò mittat mellis lib. i. Deinde bulliāt donec aqua cōsumpta sit. Pōst ex hoc melle cōficiātur prēdictę species, quod tamen in pōdere sit triplū ad species, de quo, cū necesse fuerit, ad magnitudinē auellanę fumendū est. Hoc enim medicamē lētitiā & coloris pulchritudinē & digestionis bonitatē operatur, & retardat canos.

b. ij.

Cum caput alicuius in egressione balnei discoopertū fuerit, aut post exercitium aut post aliud, fueritq; aër frigidus, & ventus septentrionalis, & acciderit inde naribus & palato pruritus & commotio, & sternutatio: Pannus tūc calefaciendus erit, & capiti superponendus. in quo tandiu moretur donec æger calorem in capitis profunditatē penetrasse sentiat. Deinde nigellā odorare incipiat, & prouocetur sternutatio, & caueat ne supinus iaceat, & comedat parum. A vino quoq; omnino abstinere. Quod si passio ex appositione panni calidi alleuiata non fuerit, neq; minuitur per ipsum, fiat phlebotomia ex cephalica, & soluatur natura ex rebus quæ non exasperant, sicut hæc decoctio, quā in potu sumere debet qui tussim patitur, & in pectore asperitatē habet, & indiget ventris solutione, quæ & iuiubas viginti, sebestē triginta, passularū enucleatarū decē drachmas, violarū siccarū drachmas quatuor, radicis liquoriciæ fractæ drachmas quinque, ficus citrinæ decem, coquantur in tribus libris aquæ, donec redeant ad vnam, & colentur, & in colatura dissoluantur, cassiæ fistulæ drachmas septem, tereniabin drachmas decē. Quod si neq; phlebotomia profuerit, neq; ventris solutio, & materia ad pectus descēderit, & cōmoueatur tussis & febris, ilico fiat phlebotomia, & patiens à carne abstineat & vino, & in potuumat aquā hordei, & muraba violatū quādiu calor fixus perseverauerit, & tussis fuerit sicca & aspera. Sed postquā calor quieuerit, & tussis mollificata fuerit, & scireare incœperit,

hæc decoctio quacq; die cū muraba violato dāda erit donec pectus mundificetur, & tussis sedetur, & vox clara reddatur, quæ ꝛ. ficus citrinus quinq;, iuiubas decem, sebesten viginti, passularum albarū & enucleatarū drachmas decē, liquiriciæ excorticatæ drachmas quinq;. coquantur vsq; ad dissolutionē & colentur, & dentur ex hoc omni die vnciæ tres in potu cū muraba violato drachmis quinq;. Si vero tussis inueterauerit ac diu permanferit, tunc ostendemus qualiter curanda sit, cū de tussis cura tractabimus. Quòd si cursus in naribus diu perseuerauerit, & non fuerit calor, fluxus erit restringendus suffumigando nares per traiectorium. Et si quod per nares effluit, subtile & acutum ac citrinum fuerit, suffumigatio fiat ex sulphure infuso prius in aceto & postea siccato, aut ex fabis aut hordeo excorticatis, & in aceto prius infusis, & postea siccatis, aut ex zuccaro albo, & sandalo albo. Quod si neq; calor neq; rubedo in facie fuerint, suffumigatio fiat ex costo aut thure. Hæc nanq; suffumigatio fluxū restringit.

De Ophthalmia.

Cap. XV.

Cum ea quæ in oculis alba sunt in rubedine mutata fuerint, fluxerintq; lachrymæ, & in angulis oculorū lachrymalib⁹ lippitudo collecta fuerit, dicemus tunc ægrum pati ophthalmiā, & quanto plus symptomatū vehementia, aut ipsoꝝ affuerit minoratio, tanta erit ophthalmiæ fortitudo aut eius debilitas. Deterior autē ophthalmia est cū alba oculorū videtur inflata, & adedò eleuata, vt oculorū cooperiant nigredinē & palpebræ inuerfentur. In prin

b. iij.

cipio verò curationis ophthalmiæ cephalica est
 phlebotomāda ex manu vel brachio partis con-
 trariæ in qua est ocul⁹ infirmus, nisi levis fuerit
 ophthalmia. Et q̄to fortior fuerit ophthalmia,
 tanto pl⁹ est minuendū ex sanguine. Deinde vē-
 ter ex mirobalanis citrinis, & tereniabin, & fuc-
 co fructuū solued⁹ est. Et æger à carne & vino,
 & à reb⁹ dulcib⁹ abstinere debet, & cibū minue-
 re. Q̄ si ista nō suffecerint, sief albū in lacte pu-
 ellā lactātis fricandū, & in oculos distillādū. Et
 si lippitudinis multitudo in oculo collecta fue-
 rit, radius coto inuoluat, & madesiat in aqua, &
 cū eo oculus ab illa lippa mūdet. Deinde puluis
 albus aspergat, & supponēdo oculis aliquid sua-
 uiter sustētetur, & liget, & æger in domū tene-
 brosam mittat, & ingeniandū est q̄tū possibile
 est vt somn⁹ puocet. Caueat tamē ne sup oculū
 infirmū dormiat, & ne caput depressum sit, sed
 superi⁹ eleuatū, neq; vestimentorū capitia sint
 stricta, neq; in faciē se diu pijciat. Si autē oculus
 leuior fiat, & dolor sedetur, ac lachrymæ mi-
 nuant, phlebotomia iā facta & vētre soluto bal-
 neū multoties & frequēter ingrediatur. Ex hoc
 enī passiōis reliquie dissoluent. Q̄ si i oculo hu-
 morositas & grauedo remāserit, puluis citrinus
 erit immittēd⁹. Ex his autē quę habēti ophthal-
 miā multū cōferūt, est, vt frons & palpebrę ex
 hoc liniātur epithimate, quod & sief memithæ,
 rofarū, aloes, licij, sandali rubei, faufel, croci ori-
 entalis, omniū ana partes æquales. fiant ex his
 pilulæ, cūmq; necesse fuerit resoluatur vna ex
 eis in succo coriandri aut in succo endiuia: aut
 cū aqua rosata, & liniatur cū eo, & sanabitur si

Deus voluerit. Sief albū, & cerusæ ablutæ drachmas decē, sarcocollæ grossæ drachmas tres, dragagātī drachmā vnā, opij drachmæ semissē: fiant ex his formæ lenti similes. Puluis citrin⁹, & sarcocollæ grossæ drachmas decē, aloes drachmas duas, croci drachmas duas, myrrhæ drachmā vnā, licij drachmas duas: ex eis optime tritis immittat puluis cū opus fuerit. Puluis alb⁹, & sarcocollā albā & pingue, quæ mittat in lac mulieris, quod melius erit cū alicui⁹ iuuenulæ fuerit, & dimittat in vmbra donec siccet, & terat optime, & ōnib⁹ drachmis decē, ipsi⁹ addat de sief memithæ drachmæ duæ, quæ iterū optime trita reponatur, & cū op⁹ fuerit, in oculum mittantur. De vlcere oculorū. Cap. XVI.

C Vm i oculo fortis dolor, & pūctio nociua ac pulsus sentiūtur, & lachrymarū fluūt multitudo, cū palpebræ eleuant & oculi aperiūtur: loca quæ sunt in albis ipsorū inueniūtur rubea, aut si totū fuerit rubeū, & vn⁹ locus magis rubere inuenitur, aut in nigredine loc⁹ aliquis alb⁹ apparet, pustula iā in oculo exorta est. Ad hāc vero curādā passionē necessari⁹ est Medic⁹ in curis oculorū valde instruct⁹. Nos tamē curatiōis ipsi⁹ sūmas & aggregatiōes dicemus. Dicim⁹ itaq; qd vlcera quæ in cōiūctiua nascūt, hoc est, in albis oculorū, nō adeo sūt timēda vt ea quæ in cornea, hoc est, i oculi nigredine fiūt. Deteri⁹ vero vlcere est illud quod in nigredine sub pupilla existit, eminētia nāq; ad istud est velocior. Horū autē vlcere curā cū phlebotomia incipere debemus, & sanguinis extrahere multitudinē secūdū quod possibile fuerit. Cōsequē
b. iij.

ter autē venter soluendus, & Aeger sibi cauere debet à carne & vino dulci, & esse cōtentus herbis frigidis, & in potu sola aqua vti. In oculo vero in initio sies albū cum lacte mulieris mittēdum, & si pulsus iam alleuiari & sedari videatur, sperandū est quòd ægritudo soluatur sine saniei collectione. Quòd si pulsatio post sanguinis extractionē & ventris solutionē, ac sies albi immissionē quiescere nō videtur, parua fiducia in hoc quod diximus est habenda. Est itaq; tūc sies de olibano mittendū in oculū, & pila aliqua oculo superponēda, & cū ligatura stringēda. Antè verò q̄ hoc eueniat, oculus suauiter est ligandus, & sine superpositione pilæ, & nō cesses in oculū de sies de thure sepe distillare donec sanies in pila videatur. Ex quo enim hoc visum fuerit, sies de plūbo vti necesse erit vsquequo pfunditas fiat plana, & tota caro generetur. Et tamen quæ dixim⁹ tūc sunt faciēda, cū pustula nō est magna. Quoniā cū magna fuerit, fueritq; iuxta pupillā, aut infra eā, erit tūc necesse vt cū eleisir medicet ne oculus emineat. Ad pilæ quoq; superpositionē & ligaturā erit redeūdum. Aeger præterea semp supinus iacere debet, & à forti motu abstinere. Cū autē caro in loco vlcerū pfecte generata fuerit, vel loc⁹ apostematis carne replet⁹ fuerit, remanebit ibi ī oculo albedo. Q; si vlcus fuerit profundū, albedo erit grossa, & si in superficie tātū corneæ fuerit, erit subtilis. Vlc⁹ quoq; si à pupilla fuerit remotū, & steterit separatim p se vestigiū illud quod remanet, nihil mali faciet. Si autē iuxta pupillā fuerit quādoq; post vlceris curationē vestigiū remanens phibebit vi-

fione. Quapropter tunc est utendum medicinis quibus vestigiū, quod dixim⁹, abstergi & deleri possit. Sief de thure, & armoniaci, sarcocollæ amborū ana drachmas quinque, thuris drachmas decē, croci drachmas duas: conficiantur ex muscillagine fœnugræci, & fiant ex eis sief. Sief de plūbo, & plumbi adusti, antimonij, thuciæ ablutæ, calceumenon, gūmi arabici, dragagāti, omnium ana drachmas septem, opij drachmæ semissem: terantur, & cum panno serico qui sit subtilissimus, cribellentur, & conspergantur ex aqua pluuiali, & fiant ex eis sief. Sief ex quo caro in ulceribus oculorum generatur, & vuez egressio prohibetur, & vestigium subtiliatur, & climiæ ablutæ, thuciæ ablutæ, cerusæ, antimonij, thuris, omnium ana drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam, sarcocollæ grossæ drachmā vnā & semis, sanguinis draconis, aloes, opij, omnium ana drachmam vnā, fiat ex eis sief. Eleisir quo est utendum cum timetur ne ex ulcere vuez sequatur egressio, & antimonij, ematitis, amborū ana drachmas decē, acaciæ drachmas tres, aloes drachmam vnam: terantur, & fiant ex eis sief, & administrentur apud necessitatem.

De his quæ in oculos cadunt, siue sit pilus siue palea siue aliud. Cap. XVII.

Svmatur resina, id est, gumma pini, & per oculum trahatur, & extrahit illud quod in oculum cecidit.

De albedine quæ fit in oculo. Cap. XVIII.

Albedo quæ in oculis contingit, est vestigium post ulcerum curationē remanens quando consolidantur. Quæ cum in ocu

lis puerorum fit, leuior est ad curandum, quam cum in senibus. Cum enim fit in senibus fortasse ad sanandum impossibilis est nisi subtilissima fuerit. Hæc autem passio ex his medicaminibus curanda est. Postquam æger balneum egressus fuerit, aut faciem super vaporem aquæ calidæ vsquequo rubea sit tenuerit. Si tamen ex hoc medicamine in venis oculi rubedo & dolor prouenerint, per aliquot dies ab eo quiescendum est donec oculus quiescat, & post ad id redeundum. Medicamen valde vtile ad albedinem remouendā & cito eradicandam. Ego quoque non vidi quod eo melius aut æquale esset ad albedinem delendam, & massacumię, spumę maris, stercoris magni lacerti, baurach, zuccari higeri, omnium ana partes æquales. Deinde fumiuntur acori, coelidonię, amborum ana drachmæ decem, coquantur in libra vna aquæ donec ad quartam redeant & colentur, & ex hac aqua imbibantur species quas prædiximus, ita quod conficiantur ex ea & siccentur in vmbra, deinde iterum terantur & conspergātur vt prius, & siccentur, quod postquam quater factum fuerit, siccentur & terantur, & in oculo mittantur. Hoc enim medicamen nulli, vt prædiximus, compar existit in remotione albedinis. Remouet enim hoc medicamen grossam albedinem etiam ex oculis animalium.

De Scabie & Sebel. Cap. XIX.

Cum palpebra inuersatur & interius apparet rubea & aspera, scabies adest. Et cum super alba oculorū ac super nigredine videtur similitudo pāniculi ex venis rube-

is & grossis texti, adest passio quæ vocatur sebel. Hæ vero duę passiones graues sunt & chronicae, & vix curabiles. Patiens tamē dum sanus est, phlebotomia ex brachio & fronte & ventris solutione vti debet, & in comestione vitare dactilos, & sisamos de melle, & vitet ebrietatē. Et quando non est plenus, sæpe ingredi balneū est ei vtile, & frequenter immittere oculo sief rubeum similiter confert. Sief rubeum, & emathitis, colcotar combusti, amborum ana drachmas tres, æris vsti drachmas duas, myrrhæ, croci, amborum ana drachmā vnā, piperis longi drachmæ semissem, conspergantur ex vino veteri, & fiat ex eis sief. His præterea ægritudinibus viride confert sief, cuius descriptio in capitulo de vngula continetur. Quod si passiones istæ vetustæ fiant, scabies fricatione indigebit, & sebel collectione. Non tamen mensuræ huius libri congruit, vt de his tractemus.

De lachrymalibus cū pruriunt. Cap. XX.

ENdiuina tenera sumatur & conteratur & fiāt ex ea magdaliones parui, & ex oleo violato inungantur, & oculis superponantur, & in hora dormiendi ligentur, rosatum tamen melius est, & citius confert. Et si hoc non suffecerit, lentes absq; corticibus, & sumach, & rosæ rubæ, & granati carnositas sumantur, cōtrita ex careno cōspargantur, & more emplastri superponantur. Quod si nō suffecerit, ex cephalica prius phlebotometur patiēs. Deinde ex vena frōtis, & ex venis quę sunt in angulis lachrymalibus. Venter quoq; frequenter soluatur, & balneum multoties ingrediatur.

De Vngula. Cap. XXI.

C Vm aliquid pāniculo simile, ex angulo, qui est ex parte naris, oriri videtur, & album oculi cooperire, & peruenit vsque ad nigredinem, generatur passio quæ vngula dicitur. Cuius nocumentum, tūc solum est peius, cum peruenit ad nigredinis partē quæ est iuxta pupillam. Hæc igitur passio dum subtilis est cum sief viridi, & sief de chalcātho est medicāda. Si autem vetusta fiat & grossa, cū ferro est euellenda. Sief viride quod confert sebel, & scabiei, & vngulæ, & albugini, ꝛ. ziniar drachmas tres, colcotar vsti drachmas sex, arsenici rubei, baurach, spumæ maris, omnium ana drachmā vnā, salis armoniaci drachmę semissē, amoniaci drachmas duas. Armoniacum in succo rutæ dissoluatur, & species ex eo conspergantur & fiāt ex eis sief, est enim mirabile. Sief de chalcātho quod confert vngulæ, ꝛ. æris vsti, chalcāthi amborū ana drachmas quinque, ziniar drachmas duas, salis armoniaci, baurach, arsenici sublimati omnium ana drachmam vnā: terantur, & per hebdomadam vnā dimittātur, deinde fiant ex eis sief, & fricetur vngula cum eis.

De macula rubea ex percussione vel alia re. Cap. XXII.

C Vm in oculo ex pcussione aut ex re alia punctum rubeum fieri cōtingit, sanguis qui ibi est dissoluēdus est, postquam æstuatio quieuerit. Sumantur igitur arsenici rubei, olibani, myrrhæ, armoniaci, omnium ana partes æquales, & fiant ex eis sief. Qui in succo coriandri fricētur & in oculū distillantur. Quā

diu tamen dolor perseverat, albumen oui sumendum est & oleo rosato miscendum, & cotum ex eis inuolutum, oculo est superponendum.

De Lachrymis.

Cap. XXIII.

Cum lachrymales oculorum anguli semper humidi videntur, patiens quotidie ieiunus balneum ingrediatur, & in oculum alcohol istud mittatur. Istud autem alcohol, & thuciae drachmas decem, coralli rubei, mirobalani, citrini fricati, aloes, omnium ana drachmas duas, piperis drachma semissem fiat ex his puluis qui assidue immittatur oculo.

De debilitate visus.

Cap. XXIII.

Si cum debilitate visus humiditatis signa apparuerint manifesta, quae in tempore famis & exercitij parumper dissolui videantur, Pilulae cochiae multotiens erunt infirmo tribuendae. Nutrimentum quoque patientis deficcantium esse debet, & Aeger saepe vomere cogendus est. Pulveres etiam deficcantivi oculis sunt immittendi. Quod si cum praedicta aegritudine affuerint siccitas & corporis macies, nutrimentum erit augmentandum, & vinum in potu tribuendum, ac super caput ipsius aqua tepida fundenda, & incuruatio super eam facienda. Balneum praeterea ingrediatur, in quo tamen non multum fudet. Naribus quoque oleum de amygdalis dulcibus atque auribus est immittendum. Oculis vero lac mulieris adolescentis quaque die est iniiciendum. Quod etiam frequenter fieri convenit. Haec quoque debilitatis visus species fortior fit in tempore famis, & dum venter vacuus fuerit. Confectio alcohol quod valde acuit vi-

sum, qui causa humoris debilitatur, ꝛ. thuciæ
ablutæ & ficcata drachmas viginti, deinde ex-
trahatur succus fanfuci viridis, & per noctem
vnā residere dimittatur, & coletur, ex quo thu-
cia cōspersa dimittatur quousque ficcetur, postea
ea teratur. Deinde sumantur zinziberis, piperis
nigri, macropiperis, coelidoniæ, omniū ana dra-
chmæ duę, salis armoniaci drachma vna cū thu-
cię drachmis viginti, hęc oīa terātur, & ex succo
teneri fœniculi cōspergant, & ficcata iterū terā-
tur, & reponant. Et cū necesse fuerit oculis imit-
tant. Ad hoc ꝑterea valde cōfert sief de fellibus.

De tumore palpebrarum. Cap. XXV.

EPithimetur ex epithimate, quod in capitu-
lo de Ophthalmia nominauimus.

De conuersis pilis qui nascuntur in palpe-
bris magis interius quā debent, & ꝑū-
gunt oculum. Cap. XXVI.

SI pilus fuerit vnus aut duo, alijs palpebra-
rum pilis cum mastice aut oleo Seni sunt
annectendi, aut radicitus euellantur, & lo-
ca à quib⁹ euulsi sunt cum ferro acuto aut acu
adurantur. Si autem multi fuerint, necesse est vt
caro palpebræ incidatur. Loqui tamen de hoc
nostri libri mensuram prætergreditur.

De cataracta siue aqua descendente in
oculum. Cap. XXVII.

QVandoꝑ alicui videtur ꝑ ante se habe-
at cimices, aut alia parua corpora sub-
tilia & radiofa. Quod aliquando causa
stomachi, aliquando ex proprio nocumēto ipsi-
us oculi contingit. Ideoque differentia inter hęc
duo cōsiderāda est, neꝑ ꝑ paruo est habēdū cū

hoc accidēs euenerit. Ex eo nanq; qđ causa ſto-
 machi accidit, nō eſt multū timēdum q; oculo
 nocumētum inferat. Ex eo vero qđ ex proprio
 vitio oculi cōtingit, valde timēdū eſt, hoc enim
 aque principiū exiſtit. Hęc autē paſſio dū recēs
 eſt & in principio, cū medicinis curabilis eſt, ſed
 cū iam ad pfectionē deuenit, ſanari nō poteſt,
 niſi cū incīſiōe, & fortasſe etiā incīſio pdeſſe nō
 poterit. Quapropter differētia inter hęc duo p-
 dicta diligēter eſt inueſtigāda, quæ eſt prout di-
 cemus. Quādo imaginationes quę vidētur, vtriq;
 apparēt oculo, exiſtimādū eſt cōtingere hoc ex
 vitio ſtomachi, & ecōuerſo. Et cū imaginatiōes
 in hora faſtidij & in hora malę digeſtionis plu-
 res ſolito vident, in hora autē famis & laboris
 pauciores apparēt, exiſtimandū eſt etiā hoc ex
 ſtomacho eſſe. Et ſi ex quo iſtę imaginatiōes ac-
 ciderūt, duo præterierūt mēſes aut plures, & in
 pupilla nō fuerit viſa cōturbatio, exiſtimādū eſt
 etiā hoc eſſe ex ſtomacho. Quādo autē iſtę exi-
 ſtimationes tibi aggregatę fuerit, pilulas cochi-
 as in potu tribue, & ſi paſſio oīno remouet, iam
 exiſtimationes p̄dictę certificatę erūt. Si aut vni
 tantū oculo apparuerint, & vno modo in oībus
 horis pmaſerint, exiſtimandū eſt vitiū aque ad-
 eſſe, præcipue cum in pupilla nō fuerit obfuſca-
 tio. Obfuſcatio nanq; ſi fuerit in pupilla, dubita-
 tio iam tunc erit ſublata. Cū autē paſſio hęc in
 oculo propria fuerit, prohibendū eſt infirmo ne
 cum ventofis minuat ſanguinem, neque ex bra-
 chio, neque comedat piſces, nec omnia quæ hu-
 mectare poſſunt. Venter vero frequenter ſol-
 uēdus eſt ex pilulis cochijs, & æger ex calefacti-

uis & desiccatiuis nutriēdus est, hydromel præterea in potu ei tribuendum, & in oculis sief de fellibus mittendum. Sief de fellibus quod proficit aquæ in principio & dilatationi pupillæ, & eis qui post occasum solis non vident, & tenebrositati visus quæ est ex humore, & fellis gruis, fellis fabot, fellis hircini, fellis accipitris, fellis aquilæ, fellis perdicis, omnium siccorum vnū aut plura, fumantur quoque pro omnibus drachmæ decem istorum siccorum, euphorbij, coloquintidæ, ferapini, omniū ana drachma vna, trita aggregentur, & conspergātur ex succo feniculi teneri, & mittantur in oculum.

De noctilopis, id est, qui post solis occasum non vident.

Cap. XXVIII.

AD hoc vtile existit epar caprinum scindere, & ponere super vnā sectionem piper longum, & cooperire ipsam ex alia sectione, pipere longo in medio existēte. Deinde ponere ipsum in furno, & dimittere ibi donec assetur, & desiccetur, & non comburatur. Quo facto, piper longum quod in medio erat, fumatur, & bene teratur cum pauco musco, deinde ex liquore qui ex epate assato expressus fuerit, conspergatur & siccetur & in oculum mittatur. Aut fel caprinum cum melle mixtum in cucuma super ignē coquatur, deinde radius eo illinit⁹ immittatur oculo. Quod autem ad hoc magis valet, est vt sief de fellibus in oculū mittatur. Si autem hoc non suffecerit, venter soluatur, & sanguis ex duabus cephalicis & ex fronte minuatur, & regimen subtilietur.

De dilatatione pupillæ. Cap. XXIX.

Cum pupilla, hoc est, foramen quod est in nigredine oculi, adeo dilatari videtur, ut vndique pertingat ad albedinem, fueritque post vehementem cephalicæ dolorem, parua habenda est fiducia in eius cura. Sed si dilatatio parua fuerit, tunc assidua solutione ventris ex cochis: multoties & sief de fellibus in oculum mittendum. Quod si pupillam post percussione dilatari contingat, non est inde timendum, quia remouebitur. Fiat itaque emplastrum ex farina fabarum & camomilla, & euisco cum vino & aqua.

De fistulis quæ in angulis lachrymalibus fiunt. Cap. XXX.

Cum angulus lachrymalis resudat, & cum premitur, sanies & virus ab eo egrediantur, fistulam pati intelligitur, quæ cum cauterio curatur. De hoc tamen loqui plus est quam huic nostro attinet libro. Nos tamen iam ei adiungimus medicamen, quod si adhibitum fuerit, ipsam per multos menses adeo tardare facit, ut æger sanus videatur. Medicamen autem illud, est, & aloes, thuris, sarcocollæ, sanguinis draconis, balaustræ, antimonij, aluminis, omnium ana partes æquales, ziniar, quantum est quarta pars vnius, fiant ex eis sief. Cumque necesse fuerit, fistula in tantum prematur, ut quicquid saniei in ea continetur, egrediatur. Deinde infirmus super lat⁹ in quo non est fistula iaceat, & de predicto sief aliquid dissoluatur in aqua, de quo in angulo lachrymali tres guttæ aut quatuor imittantur, magno existente interstitio inter pro-

c.j.

iectionem vnius guttæ & alterius . Quo facto, Æger per tres sic iaceat horas. In mane quoque sequenti die, similiter fistula bene prematur, & fiat eadem cura. Quod per hebdomadam vnā fieri conuenit, & etiam tandiu donec nihil à fistula egrediatur, cum premitur. Ex hac nanque cura, locus multis mensibus siccus permanebit. De curis oculorum quantum huic loco necessarium esse putauim⁹, iam satis dictum esse credimus. Alia vero, quia sunt de curis quæ per ferrū exercētur, dimittamus, quia multis indigēt medicaminibus. Sunt tamen quædam ex eis quæ in locis in quibus de decoratione tractabimus, & sanitatis custodia, continentur.

De dolore qui fit in aure. Cap. XXXI.

SI cum dolore qui fit in aure, fuerit in facie inflammatio & pulsatio, sanguis ex cephalica erit minuendus, & oleum rosatū, aut oleum de floribus salicis tepidum cum pauco aceto est immittendum, lac quoq; ita calidū vt ex mamilla egreditur multoties distillādum erit. Venter præterea ex mirobalanis citrinis & scamonea & aloe vehementer soluat, quod hoc modo fit, & . mirobalanorum citrinorum drachmas viginti, & puluerizatae in duabus libris aquæ coquantur donec ad duas vnius lib. tertias redeant, & colentur. Post hoc fumatur aloes drachma vna, scamoneæ sexta pars drachmæ vnius, aggregentur cum rob de citonijs, & fiant ex eis pilulæ, quæ per duas horas ante decoctionem fumantur, deinde bibatur decoctio. Quod si dolor non quieuerit, parum opij in oleo rosato resoluti in aurem mittatur. Et si pulsatio re-

dierit & tribus diebus perseverauerit, oleum si-
 saminum in quo anatis aut gallinæ adeps fuerit
 resolutus in aurem sæpe mittatur, ibi namq; est
 pustula quæ maturatione indiget. Cum autem
 dolor quieverit, putredo iam tunc collecta erit,
 ideóq; pus subito ex insperato de aure egreditur.
 Cum autem dolor in aure fit post fastidiosam
 satietatem, aut post vêtos frigidos, oleū in quo
 ruta aut cepæ coctæ fuerint in aurem distillet.
 Et si hoc non suffecerit, oleū in quo turbith co-
 ctum fuerit distilletur, aut oleū de lilio sumat,
 & cuiq; vnciæ vni ex eo misceatur euphorbij re-
 cētis drachma vna, & castorei drachma vna. Sed
 si hoc iterū nō suffecerit, vëter ex pilulis cochijs
 solvatur: patiēs quoq; balneū ingrediat, in quo
 etiā sudet: vinū quoq; vetus & forte ei tribuat.
 Si autē cum dolore auris fuerint sonitus & tin-
 nitus atq; ventositas, panicū siue miliū in sarta-
 gine torrefactū, calidū multoties superponatur.
 Auris quoq; super vaporem aque in qua sint co-
 cta menthastrū & sticados arabicus, & sansucus
 teneatur. De castoreo præterea & euphorbio in
 oleo sambucino dissolutis, quorū vnūquodq; q̄-
 tuor grana hordei ponderet, in aurē mittatur.

De vlcere quod fit in aure. Cap. XXXII.

Cum pus ab aure egreditur, hydromel te-
 pidū multoties in vna die in aure est di-
 stillandum. Deinde hoc medicamē opti-
 me faciens ad hoc est immittendum, quod &
 sarcocollæ, aloes & sanguinis draconis, thuris,
 squamæ ferri ziniar, ana partes æquales, omnia
 in aceto dissoluantur & in aurem mittantur, aut
 liciniū melle illinitū in prædictis intingatur &

C.ij.

sic immittatur. Patiens itaq; ex hoc medicamento, & hydromelle medicetur donec sanus sit.

De sonitu & tinnitu aurium. Cap. XXXIII.

Fortasse quandoque contingit ex subtilitate sensus auditus, & eius claritate. Cuius signum est quod in tempore famis augetur, & in hora ebrietatis & satietatis minuitur. Quæ propria non indiget cura nisi superfluitatem obtineat. Tunc enim de opio dissoluto in oleo immittendum est in aurem quantum duo hordei grana ponderant. Si autem hæc cum grauedine capitis & auditus debilitate affuerint, oleum de semine raphani, & oleum de amygdalis amarum, & oleum rosatum in quo castoreum fuerit resolutum, sunt immittenda. Auris quoque superponenda est vapor aquæ, in qua sansucus sticados arabicus, absinthium, methastrum & origanum cocta sint. Et venter multoties ex pilulis cochis est soluendus, & cibaria minuenda, & vinum dimittendum.

De grauedine auditus. Cap. XXXIII.

Cum in auditu contingit grauitas, considerandum est an sit ibi sordities quæ vocatur cera quæ fit in aure. Quæ si inuenteraerit, mundetur, aut cum medicinis secundum quod diximus, aut cum cura manus. Si autem sordes non affuerint, & euenerit hoc post satietatem fastidiosam, quæ eam præcessit, aut ægritudinem acutam, auris ponenda est super vaporem aquæ, in qua ea quæ prædiximus cocta fuerint, traiectorio interposito usque quo vapor ascendat. Quod hoc modo fieri cõuenit. Res istæ in cucuma habente os acutum coquantur. De

inde traiectorium ori cucumæ superponatur, & ne vapor egredi possit, pānis obuoluatur, & auris super os traiectorij ponatur. Istud præterea si in aurem mittatur. Quod, & colocynthidæ drachmam vnā, baurach tertiam drachmæ vnus, castorei, aristologiæ rotūdæ, succi absynthij, omnium ana drachmę semissem, costi quartam drachmæ vnus, euphorbij sextā drachmæ vnus, fellis vaccini quantum sufficit ad prædicta conficiēda, fiant ex eis si. Cunque necesse fuerit vnum in oleo de amygdalis amaris resolutum auri immittatur. Hoc enim valde vtile existit dolori phlegmatico & ventositati ac sonitui & tinnitui, qui ex grosso vento fuerit, & surditati quæ est ex grossis humoribus. Si autē debilitas auditus cōtingit post ieiunium aut vigiliis, fueritque facies extenuata, & oculi concavi, æger balneum sæpe ingrediatur, & largiori cibo ac potu vtatur, & in somno fiat profundior, super caput quoque aquam tepidam cum oleo fundat donec sanetur. Quod si post phrenesim contingat, ex medicinis primis curetur.

De vermibus aurium & paruis ani-

malibus ipsas ingredientibus.

Caput XXXV.

Cum in aure fuerit titillatio, & pruritus & dolor, deinde ceciderint vermes ab auri, immittatur auri succus mēthastri, aut de folijs persicorum, aut oleum de nucleis ipsorum, aut aloe in aqua dissoluatur & immittatur. Hæc enim vermes auris & parua animalia ingredientia ipsam, aut quæ in vlceribus nascuntur, interficiunt.

c. liij.

De eo quod in aure figitur ab exterioribus
ingressum. Cap. XXXVI.

Cum aliquid figitur in aure, oleum tepidum est immittendum, & patiens balneum ingrediatur, ibi morā faciens donec corpus eius mollificetur. Deinde naribus insuffletur cōdifi, & teneatur anhelitus donec sternutatio sequatur, forsitan enim sic egredietur. Si autem fuerit difficile & non exierit, erit necesse ut cū ferro auri immisso extrahatur. Quod etiā in naribus est faciendum, si quid eas ingressum fuerit, quod extrahi nō possit. Quod si aqua aurem intrauerit, capite ad partem auris illius inclinato saliat æger, & si non exierit, prouocetur sternutatio ut diximus. Deinde oleum tepidum multoties immittatur. Neq; hoc pro paruo est habendū, & præcipue si res malam habens qualitatem ingressa fuerit, ex ea nanq; grauis sequetur dolor.

De sanguine ex narib⁹ fluēte. Cap. XXXVII.

Ex his quæ sanguinis de naribus fluxū retinent, est succus albedarogi cum camphora fuerit in eo dissoluta, naribus immissus, confert enim ei qui hanc passionem incurrere solitus est, ante eam iniectus, aut in hora egritudinis. Aut sumātur gypsum, cinis chartæ de panno, gallæ, sanguis draconis, calx, zegi, & puluerizata naribus insufflentur. Aut liciniū in eis intinctum mittatur in nares, aut alumen iameni puluerizatum, ut alcohol cū amylo eiusdem quātitatis naribus insuffletur. Quod si adhuc vehementer manauerit, superiores brachiorum partes apud assellas cum instita, & coxæ

apud inguina ligetur, & testiculi similiter sunt ligandi. Si verò passio inualuerit, phlebotometur cephalica eiusdē partis de qua fluit sanguis. Si autem nec hoc modo strictus fuerit, magnæ ventosæ cum igne superponantur ventri ab ea parte de qua fluit sanguis. Medicamen quod vehementer valet ad sanguinem constringendum. Sumatur calx alba & levis, qua vtuntur aurifices & sæpe narib⁹ insuffletur sine interpolatione, & licinium albumine oui illinitum ea inuoluatur & naribus immittatur.

De escharis & vlceribus narium.

Caput XXXVIII.

CUm in naribus fuerint escharæ, cera & oleum ac adeps gallinaceus eis immittantur, & aquam calidam naribus in mane multoties per aliquot dies odoret. Cūq; pustulæ egredi cœperint, licinium aceto forti ifusum in quo sal positum sit, naribus immittatur, ac super eas similiter sal & acetum ponantur. Siccabuntur enim ex hoc & non prolongabitur earum mora. Quòd si vlcera ibi affuerint, vnguento de cerusa curentur.

De polypo vel hæmorrhoidibus quæ nascuntur in naribus. Cap. XXXIX.

CUm intus in narib⁹ caro superflua molli & quasi dissoluta rubea, aut alba exorta fuerit, & nares ingrossari cœperint, ac ex carne prædicta repleri, cephalica prius erit phlebotomanda, deinde licinium ex vnguento viridi quod in capitulo de corrodentibus carnē nominauimus, liniendum & naribus erit immittendum. Si vero istud non suffecerit, medicamē

c.iiij.

acutum quod ibi descripsimus apponatur donec ex toto mundificetur. Hæc præterea passio quandoque cum ferro curatur radicitus omnino incidendo. Medici tamen quandoque in hoc errant. unde ex eorum cura eger maximum incurrit nocumentum, in hoc nanque loco cancer plerunque exoritur. Verum cancer quando in hoc nascitur loco, nec acutas tolerat medicinas, neque incisionem quæ fit cum ferro, imò indiget ut suauiter tractetur, & medicaminibus lenientibus, & phlebotomia, & ventris solutione curetur. Cognoscitur autem an illud accidens sit cancer, quia est durus pertingens quandoque usque ad palatum. Sed cum nares siccae sint & duræ, nec sit in eis humiditas aliqua, summopere cauendum est, ne hæc ægritudo aut ei similis ferro, aut acuto medicamine tågatur. Si autem quod in naribus exoritur caro mollis est, fluxerintque ex eis humores, & cum nares stringuntur, inueniuntur molles, & cum tåguntur tactus non sentitur solidus, non est timendum quin ex medicaminibus acutis & ferro mederi possint.

De amissione odoratus. Cap. XL.

Cum sensus quo odoranda percipiuntur, amissus fuerit, neque in naribus caro superflua creuerit, & aer ita leuiter ut prius attrahitur, & oculi ac sensus naturaliter existunt, naribus erit insufflatus pulvis adeo subtilis ut alcohol, qui fiat ex codisi & artemisia & sale armoniaco. Aegro quoque precipiatur ut nares vaporibus ex aceto calido præcedenti multoties apponat. Si autem hæc non suffecerint, quod nominabimus naribus insufflet, cuius descriptio hæc est. nigellæ, fellis gruis, cologintidæ,

hellebori albi, omniū ana partes equales, pulueri-
 zent & ponantur in vrinæ cameli Arabici quāti-
 tate tanta quæ ea cooperire possit, & ponantur
 ad solē donec siccentur, deinde fiant ex eis sief.
 Cūmq; necesse fuerit, vnum ex eis lentis habēs
 magnitudinem in oleo sanfucino intinctum, na-
 ribus immittatur, optimū enim ad hoc existit.
 Si autem ex hoc quod naribus immittitur for-
 tis sequatur dolor, oleum de semine cucurbitæ
 eis immittatur, & aqua calida super caput fun-
 datur, & sorbeat calida ea quæ humectant vt
 ptifana, & quod fit de aqua furfuris, & de fari-
 na & similia. Et hoc quidem est medicamen ad
 amissionem odoratus probatissimum, quod sic
 conficitur: Nigella puluerizetur donec fiat vt
 puluis, & misceatur cū oleo veteri, deinde æger
 implens os suum aqua reclinet caput retro quā-
 to plus poterit, & tunc ex prædicto medicami-
 ne aliquantæ guttæ naribus distillantur. Aegro
 quoque præcipiatur, vt quātum ei possibile est
 aërem extrinsecum interius attrahere nitatur,
 quod in tribus diebus & tribus vicibus fieri cō-
 uenit. Si autem mordicatio superuenerit, fiat
 hoc quod prædiximus.

De dolore dentiū & gingiuarū. Cap. XLI.

SI gingiua cum dolore dentium fuerit fan-
 guinolenta, & apostemosa, & rubea, fue-
 ritq; apostematio cum pulsatione, extra-
 hatur sanguis cum vētosis, phlebotomia ex ce-
 phalica prius facta. Deinde in ore aliquandiu a-
 cetum & oleum rosatum teneat, quod postquā
 eiecerit, idem iterum faciat, post hoc oleum ro-
 satum in ore teneat. Et si ex hoc non euaserit,

fueritque pulsatio vehemens & cum inflammatione, camphora & piretrum terantur, & in radicibus dentium ponantur, cumque dissoluta fuerint, iterum mittantur: cotum quoque oleo rosato illinitum desuper ponatur. Quod si dolor aliquando augmentetur & vehementior fiat, opij sexta pars drachmæ unius, in oleo rosato dissoluatur, ex quo cotum illinitum radici dolentis dentis adhibeatur. Si autem nondum sedetur, locus scalpellandus est, & sanguisugæ superponendæ sunt. Gingiua vero si non fuerit sanguinolenta, nec apostemosa, nec dolor est cum pulsatione, neque in facie fuerit inflammatio, aut dolor acciderit post fastidium & satietatem, & post coenam, comedentque ex cibo frigido multum, venter ægri ex pilulis cochij solvendus erit, & dolentium dentium radices ex hoc medicamine fricandæ sunt, quod sic fit, Sumantur piretrum, sinapi, seitara, gi indi, baurach, piper, zinziber, & ex eis pulverizatis dentium fricentur radices. Cotum quoque eis illinitum super dentium radices ponatur, postquam æger os ex aceto in quo piretrum & mentastrum atque origanum cocta fuerint, colluerit. A foris præterea panicum siue milium in sartagine torrefactum super maxillam est ponendum, aut ex piperis pulvere melli commixto dens & eius radix fricetur. Et si hoc non suffecerit, in dentium radicibus hæc thyriaca ponatur, quæ & castorei, assæ foetide, piperis, zinziberis, storacis, opij, omnium ana partes æquales, conficiantur cum melle & administrantur. Aeger præterea per aliquantulum temporis à comestione abstineat, maneantque famelicus & ingrediatur balneum, & utatur motu.

Si autem nec sic quiescat, ferrum ignitum radici dentis multoties apponatur, aut eradicetur. Si vero dens corrosus fuerit, repleatur ex medicaminibus quæ nominabimus, & quæ sunt corrosiua, aut extrahatur.

De medicinis extrahentibus & confringentibus dentes. Cap. XLII.

Medicamen quod cum in dente corroso ponitur, ipsius sedat dolorē, ac ipsum confringit. Sumatur Kebikengi, & piper, & trita ex alkitrano cōspargatur, & impleatur ex eo. Medicamen quod dentes debiles ac dolētes qui sunt extrahēdi, eradicat. Cortices radicū mori, & radicū capparis, & piretrum, & lac titimalli, atq; lac anabule, & arsenicū rubeū, & radix colocynthidæ sumatur, & trita ex tāto aceto quod eis sufficiat cōspargatur. Acetum quoq; per hebdomadā vnā semel in die vt pri⁹ addatur. Post hoc dentes in circuitu scalpellentur, & ex prædictis decies in die epithimentur, donec ad mouendum sint faciles, & sic extrahantur. Aut fiat epithima ex fece aceti acutissimi per multos dies, & postea extrahantur. Aut ranæ fluuiales in oleo coquantur donec dissoluantur, cūmq; necesse fuerit, dentiū radices scalpellentur, & ex oleo isto multoties inungantur, donec facile moueri possint, postea cum instrumēto extrahendi dentes euellantur.

De dentium congelatione & stupore. Cap. XLIII.

Portulaca & amygdalæ amaræ mastidentur, aut his similia. Aut fiat fricatio cum sale, & masticetur cera.

De dentibus qui dolent cum à re frigida
tanguntur. Cap. XLIII.

Oleum calefactum in panno desuper est
ponendum, aut vitellus oui affatus cali-
dus multoties masticeatur, aut calidum
panem multoties mordeat, aut fiat fricatio ex
balsamo, aut ex oleo de lilio syluestri.

De alcola, seu pustulis linguæ, & vlcera-
tionibus oris. Cap. XLV.

Si pustule fuerint ruberæ, fumantur anthe-
re, amyli, spodij, lentium excorticatarum,
feminis portulacæ, coriandri sicci, semi-
nis fenæ de Mecha, omnium ana partes æqua-
les, camphoræ parum, ex his puluerizatis fiat
fricatio, & cum aceto mixta, & oleo rosato, &
aqua rosata in ore teneantur, & sanguinis mi-
nutio cum ventosis fiat. Albæ vero si fuerint
pustulæ, cum sale & melle fricentur, & syrup⁹
acetosus aut almuri in ore teneatur.

De gingiuis sanguinolentis.

Cap. XLVI.

Cum ex gingiuis sanguis subtilis assidue
manauerit, vtriusque arsenici, scilicet ru-
bei & citrini, calcis, gallarum, aluminis,
omnium partes fumantur æquales, ex quibus
puluerizatis, & cum aceto mixtis, parui formen-
tur trocisci. Cumque necesse fuerit ex eis pul-
uerizatis, sumatur quantum est sexta pars dra-
chmæ vnius, & fricetur gingiue ex eo optime,
& permaneat sic parum. Deinde teneat oleum
rosatum in ore. Est enim hoc mirabile ad hanc
ægritudinem curandam & putredinem, & her-
petem estiomenum, qui est in ore.

De casu vel elōgatione vuulæ. Cap. XLVII.

CUm æger senserit aliquid radici linguæ suæ insistere, aut gutturi, & cum iubetur aperire os & extrahere linguam, videtur vuula eius iam esse fluxa & elongata, ramech & sal armoniacum sumatur, & bene puluerizata, cum instrumento insufflandi, super vuulam insufflentur, & ex eis in summitate prædicti instrumenti aliquid ponatur, & radici vuulæ cū eo dirigatur, & ipsa cum instrumento parum exterius extrahatur. Aut granatum acetosum cum pulpa sua teratur, & fiat ex eo gargarismus. Quod si diu permanferit taliter, & elongata fuerit, eiusque pars superior subtiliata, & caput eius rotundum fuerit, tunc radicitus erit incidenda. Cauendum tamen est, ne antequam ita ut diximus sit disposita, incidatur, ex hoc enim sequitur quandoque sanguinis fluxus, qui constringi non potest.

De sanguisugis quæ ingrediuntur guttur. Cap. XLVIII.

CUm aliquis in gutture suo titillationem senserit, & sanguis subtilis inde manauerit, existimandum est tunc sanguisugam in ore esse: & præcipue si aquā loci in quo sanguisugæ fuerint, biberit. Os igitur ægri est aperiendum, & lingua extrahenda, & inferius premenda, & guttur in sole est inspiciendum, & si sanguisuga in loco propinquo pendere visa fuerit, cum forficibus quibus sagittæ educuntur, extrahenda erit, quod hoc modo fiet. Caput a quo pendet est stringendum, & sic extrahatur. Quod si non fuerit manifesta, æger multoties

gargarizet sinapim cum aceto, quia de loco in quo est mouebitur. Aut fiat gargarismus ex aceto & assa foetida, aut ex aceto & sale. Nigella præterea & sinapis trita insufflentur gutturi: fiat etiam gargarismus ex succo cepæ. Si autem post eius casum remanserit ægro sanguinis resudatio, fiat gargarismus ex apozimate in quo cortices granati, & balaustia, & sumach cocta fuerint, & gutturi insuffletur puluis de balaustijs, & thure, & sanguine draconis & amylo. Si autem sanguisuga stomacho annexa fuerit, medicamina quibus vermes expelluntur, sumantur in potu. Ex his etiã quæ sanguisugam exire faciunt, est vt æger balneum ingrediatur, & morietur in eo, donec magnam patiatur sitim, & tunc aquam in niue infrigidatam frigidissimam scilicet in ore aliquandiu teneat, cùmque coeperit tepescere, eam expellat, & aliamumat. sanguisuga enim quandoque venit ad os, frigiditatem quærendo.

De ingrediētib⁹ os siue guttur. Cap. XLIX.

Cum illud quod guttur ingredit, & infigitur in eo, aut in meri, aut fuerit bol⁹ magnus, aut ei simile de his quæ non habent frustra scissa contenta in eis, aut acuta, confert plerunq; percutere ægrum in collo posterius, & multoties, & aqua sæpe traicere, fortassis enim descendet inferius. Aeger quoque balneum ingrediatur, & oleum multoties traiciat, quod postquam factum fuerit, magnos deglutiat bolos. Quod si non descenderit, instrumentum, quo huic simile inferius duci consuevit, in os mittatur. Est autem instrumentum illud de plū.

bo, quod cum sit reti simile, est longum, gibbositatem in se habens.

De grauedine linguæ. Cap. I.

Cum lingua absque alijs membris grauedinem passa fuerit, & æger neque febrē, neque acutam incurrerit ægritudinem, sal armoniacum, & piper, & zinziber, & sinapis alba, ac piretrum, & staphisagria, & baurach, atque origanum, & sal indum, & nigella, & sanfucus siccus sumantur & in aqua coquantur, & fiat ex eis gargarismus. Caueat tamē patiētiens ne ex eo aliquid traijciat. Aut æger ieiunus multis diebus gargarizet almuri nabati, aut fiat gargarismus ex aceto & piretro. Postquam verò gargarizare cessauerit, sumantur sal armoniaci, piretri, piperis, sinapis, omnium partes æquales, & ex eis bene puluerizatis lingua diutius fricetur. Quòd si cum linguæ grauedine auditus, ac reliquorum sensuum grauitas fortis affuerit, fiat ægri curatio secundum doctrinam qua paralytis curatur. Si autem loquela in acutis febribus aggrauata fuerit, & videris ipsam cum grauitate in loquela extenuatam, & abbreviatam, & spasmatam, aqua calida ab alto super sphondyles colli, & auris principia fundatur, & cum oleo fricentur. Aeger quoque oleum tepidum in ore tenere debet. Et si diu est ex quo loquela minui non cessauerit, vel etiam semper, considerandum est, an ligamentum quo inferius lingua connectitur, maius sit quàm debeat. Quòd si ita fuerit, ex eo parum est incidendum, & zegi puluerizatum immittendum.

De lingua quæ adeò tumescit vt os egrediatur. Cap. LI.

Cum contingit linguā adeò inflari, vt præ magnitudine os egrediatur, fricanda est ex cepis, aut ex citri acetositate, aut cū ribes, aut ex granato acetoso, donec saliuā multa ab ea profluat. Hoc nanque modo detumescet, & ad primam redibit mensuram. Si autē non sufficit, fiat fricatio, ex sale & aceto. Et si nondum sufficit, fiat minutio ex vtrisque cephalicis prius, & postea ex venis quæ sunt sub lingua.

De glandula quæ sub lingua nascitur, & vocatur ranula. Cap. LII.

Cum sub lingua glandula nociua fuerit, in principio ex sale armoniaco & galis fricanda est. Si autem vetusta fiat, ex medicamine gingiue sanguinolentæ fricanda est, quod est medicamen acutum. Aeger autem acetum, & sal in ore teneat.

De pustulis & apostematibus accidentibus linguæ Cap. LIII.

Ista ex eisdem sunt curanda, ex quibus alcola, quas suprà nominauimus, & squinantia sanantur.

De squinantia. Cap. LIIII.

Cum in glutiendo sentitur angustia, ad est passio quæ squinantia vocatur. Cuius grauitas vel leuitas secundum angustię quantitatemprehendi potest. Cumque cum traiciendi angustia fuerit in facie, & oculis rubedo & repletio, in principio curationis

cephalica phlebotometur, & gargarism⁹ ex succo granati muzi cum carnositate sua fiat, aut ex rob mali maciani, aut ex rob mori de Seni. Et post hoc fiat gargarismus cum aqua rosata in qua sumach fuerit infusum. Quod postquā per tres dies sic factum fuerit, & venter ex succo fructuum sicut prunorum, tamarindi, cassiæ fistulæ, & tereniabin solutus fuerit, fiat gargarismus ex apozimate ficuū citrinarum, & passularum, aut ex medulla cassiæ fistulæ, cum hydromelle. Quod si passio inueterauerit, ex gargarismis & insufflatione fortium medicaminum, quæ dicturi sumus, curanda erit. Si autem in facie non fuerit rubedo, fluxeritque ab ore salivæ multitudo, & æger fuerit humectatus, in principio solvatur venter ex pilulis cochijs, & fiat enema ex clysterio acuto, quod in capitulo de apoplexia nominavimus. Cum tamen passio incœperit, fiat gargarismus ex syrupo acetoso, aut cum hydromelle & pipere & oximelle, & deinde ex almuri nabathii. Fiat etiam gargarismus ex hydromelle & sinapi. De his præterea quæ malæ squinantia conferunt, est ut ex venis quæ sunt sub lingua fiat minutio, & ventosæ absque scarificatione in collo ponantur, & epithimetur collum ex melle anacardino donec vesicæ in eo generentur, & fiat gargarismus cum sinapi, & gutturi fiat insufflatio ex hoc medicamine, quod sic fit. Sinapis, sal armoniacus, piretrum, nitrum, assa, piper, mentastrum fumantur, & ex eis cum hydromelle fiat gargarismus.

d.j.

Cum tussis acciderit, fueritque aspera & sicca, & cum rubedine & calore, ægro muraba violatum & ptisana tribuenda erunt. Fabas quoque excorticatas & spinachias cum oleo de amygdalis dulcibus in comestione accipiat. In ore verò semper tenere debet pilulas bichichias. Aquæ autem quam bibit syrupus violatus est admiscendus. Confectio pilularum bichichiarum, & succi liquiritiæ, zuccari albi, amborum ana drachmas decem, amyli, dragaganti, amygdalarum dulcium excorticatarum, omnium ana drachmas quinque. Ex eis cum muscilagine feminis citoniorum conspersis informantur pilulæ. Quod si cum tussi multum affuerit sputum, quod cum expuendo expelli non potest, nocumentum infert: sed neque febris, neque vehemens ventris solutio ipsam comitantur, ex his trociscis dandum erit infirmo, qui & feminis feniculi, feminis apij, succi liquiritiæ, capilli veneris, amygdalarum, omnium partes æquales. Ex his cum muscilagine feminis lini conspersis informantur trocisci, ex quibus drachmæ tres tribuantur. Decoctionem autem, qua in hac ægritudine utendum est, in capitulo de catarrho iam descripsimus, cui tamen drachmæ quinque capilli veneris sunt addendæ. Quod si tussis antiqua & nociua fuerit, adeò ut ægrum in nocte dormire non permittat, pilulæ storacinae sunt dandæ, quæ & myrrhæ, storacis, opij, omnium ana partes æquales, informantur ex eis pilulæ ad lupinorum similitudinem, ex quibus una aut duæ patienti tri-

buantur. In potu verò sumat syrupum de papauere, & comedat semen albi papaueris cum zuccaro. Qui hanc præterea patitur ægritudinem, vitet in comestione acetosa, salsa, pontica, acria, atque amara. Suffumigium ad antiquam tussim & sputum foetidum, quod & aristologia, myrrhæ, storacis, galbani, omnium partes æquales, arsenici rubei ad pondus omnium: omnia puluerizata ex butyro vaccino conspergantur. Ex quibus magdaleones ad pilæ parua similitudinem informantur, & cum necesse fuerit, in ieiunio ex vno eorum per traiectorium suffumigetur æger.

De asthma.

Cap. LVI.

CUm aliquis assidue patitur tussim, & aërem attrahit quemadmodum fit post cursum, aut post vehementem motum, & cum iacet supinus est ei deterius: sed cum sedet, est ei melius: Decoctio ei danda est, quæ & ficuum citrinarum drachmas decem, dactylorum multam humiditatem habentium, seminis apij, seminis feniculi, capilli veneris, liquiriciæ, hyssopi, prassij, omnium ana drachmas quinque: coquantur in tribus libris aquæ dulcis donec redeant ad vnam, & colentur. De hac verò decoctione tribus diebus ægro in potu tribuatur, cum pondere duorum aureorum huius confectionis, quæ & succi liquiriciæ, hyssopi, capilli veneris, omnium ana drachmas decem, cordumeni, piperis, amygdalarum amararum, aristologia rotundæ, seminis vrticæ, omnium ana drachmas quinque, mellis despumati qd sufficit.

d.ij.

Hæc enim confectio superfluitates quæ sunt in pectore mirabiliter expellit, & est optima. Danda est itaq; per hebdomadam vnā continuo. Deinde æger postq̃ comederit sinapim & mel, vomere cogendus est, & venter ex his pilulis soluendus, quæ recipiunt, agariçi, grana hordei octodecim, colocynthidæ interioris, grana hordei sex, elaterij grana quatuor, succi liquiriciæ drachmam semis, fiant ex eis pilulæ: & sufficiunt ad dosim vnā. Post hoc quoq; iterum redeat ad bibendam cōfectionem & decoctionem sumendam, & postremo ad vomitū & ventris solutionem, vt prius. Hoc faciendū est donec æger sanitati restituatur. Interim tamen à cibis grossis & stipticis & acetosis abstineat.

De Pleuresi. Cap. LVII.

Cum aliquis sub costis suis dolorem sentit punitium, & proprie quando sicca patitur tussim & febrem, expedit, vt si dolor super partem costarum & furculam tendit, fiat minutio ex basilica ei⁹ partis in qua est dolor, nisi totum corpus multo sanguine repletum fuerit, tunc enim ex latere cōtrario sanguinis detractio facienda est. Aegritudo quoque si iam per aliquot dies à sui principio infestauerit ægrū, phlebotomia similiter à parte dolente facienda est. Quod si dolor inferius ad partem costarum posteriorem tendit, venter ex decoctione quam in capitulo de rheumatismo descripsimus, est soluendus. Melius tamen est vt phlebotomia fiat, deinde aqua hordei cum zucchero assidue tribuatur. Et si videris tussim eius vehementis siccitatis, da ei in diluculo omni die

ſuleb,deinde da ei in potu aquam hordei . Et ſi
 æger fuerit debilis , nutriatur cum pane & ex
 zuccaro. Si autem fortis fuerit, aqua hordei vſq;
 ad diem quartum ſufficiat. Cũque ſcreare cœ
 perit , decoctionem quam in capitulo de rheu-
 matismo nominauimus , quotidie ſumat, ante-
 quam aquam hordei bibat , donec ſanetur. Si
 autem febris & acuitas perſeuerent, & æger in
 excreatione difficultatem patiat, detur deco-
 ctio quam in capitulo de aſthmate nominau-
 mus, quod ſimiliter eſt faciendum cum ſaniei
 fit excreatio . Quòd ſi in principio paſſionis
 quod excreatur nigerrimum , aut valde citrinũ
 apparet, & ſic permanſerit , & febris non quie-
 uerit, neque calor vſque ad diem ſeptimum, ti-
 moroſum eſt . Et ſi cum hoc toto aëris attra-
 ctio non alleuietur , & in pectore fuerit ore-
 gmon, aut in maxillis rubedo, & in oculis la-
 bor, morti eſt propinquus . Si autem exterius
 in latere apparuerit rubedo , aut apoſtematio,
 & cum premitur locus, dolet, ponatur deſuper
 ventofa, aut emplaſtrum ex ſinapi , & ficubus,
 & dimittatur ibi donec locus vlceretur . De
 his verò quæ ex errore ſtolidorum ad augmen-
 tum nocumenti accidunt hanc ægritudinem
 patientibus, eſt cum dolor in principio ſentitur
 ſub coſtis, exiſtimant groſſam fore ventofitatẽ,
 ideòque electuarium diamuſcum , aut ei ſimi-
 lia ægro tribuunt, eũque omnino interficiũt.
 Hæc paſſio vocatur birſen, cuius cauſa eſt a-
 poſtema quod oritur interius ſub coſtis hypo-
 chondriorum.

d. iij.

De peripneumonia. Cap. LVIII.

CUm homini superuenerit febris, & in anhelitu tantam patitur constrictionem, ut se præfocari putet, & in maxillis ita vehemens sit rubedo, ut tinctæ videantur, & anterior pectoris pars dolet, & tussis adest, & quod cum excreatione emittitur existit spumofum, & in pectore sentitur grauitas sine punctione & sine calore. Cui omnia hæc accidunt acutum in pulmone patitur apostema, & vocatur hæc passio peripneumonia. In principio igitur curationis eius basilica minuenda est, deinde æger ex eis, quibus medicatur pleuresis, curandus est.

De sputo sanguinis & saniei.

Caput LIX.

CUm sanguis cum rascatione aut paruo sonitu qui fit sine tussi, egreditur, non est ægro inde timendum, poterit enim sanari gargarizando ea quæ in capitulo de Squinantia nominauimus, & regimen subtiliando. Cum vomitu quoque si exierit sanguis non magnum affert timorem: curatur nanque hoc phlebotomando ægrum, & si comederit stiptica sicut sumach & succum vuxæ acerbæ. In potu præterea sumat ex boli armeni, gumi arabici, balaustia, sanguinis draconis, thuris, omnium ana partibus æqualibus, & dentur ex eo drachmæ tres, cum rob simplici de citonijs. Quibusdam autem solet accidere sanguinis exitus cum interpolatione, ex quo nullum sentiunt nocumentum, imo remedium, ideoque sic est dimittendus. Quod si cum tussi superueniat sanguinis egressio,

est timorofum. Est tamen incipiendum in curatione ægricum phlebotomia ex basilica, deinde ex trociscis istis in potu est tribuendum, qui & thuris, sanguinis draconis, amborum ana drachmas tres & tertiam, charabæ drachmas quinque, æmathitis, terræ sigillatæ, amborum ana drachmas decem, aluminis drachmas duas semis, balauſtiæ drachmas tres, opij drachmas duas, raueſeni drachmas duas, ex his omnibus fiant trocisci decem, de quibus quotidie vnus in potu ſumatur cum ſucco ozimi maioris aut portulacæ. Et ſi ægritudo vehemens fuerit, alius circa noctem dandus eſt. Adiutoriorū quoque ac coxarum partes ſuperiores ſunt ligandæ, & extremitates fricandæ. Pectus etiam præcipuè ſi in eo fuerit locus dolens, ex trociscis prædictis cum aceto & aqua epithimetur. Eius præterea cibaria ſuccum vux æcerbæ, & ſumach & eius ſimilia admixta habeant, & patientes ſupinus iacēs, de terra ſigillata aliquid poſt aliquid paulatim comedat.

De Phthiſi.

Cap. LX.

Cum aliquis carniū diminutionem patitur videtur poſt tuſſim ex chronica paſſione, & ſputo ſanguinis, aut ſaniei procedente, lac aſininum in potu tribuatur: quod ſi inueniri non poterit, caprinum cum paucis zucaro dandum eſt, cum quo etiam panem ſæpe comedat, ipſūque quanto plus poteſt, loco aquæ in potu ſumat. Vinū tamen ſubtile & temperatū aliquando eſt tribuendum. Nutrimentū autem ægri ſit ex carniſus auium & hoedina.

d.iiij.

Aeger præterea ante comestionem & post, balneum ingrediatur, quod non sit calidum sed tepidum, & in semicupio moram faciat. Summopere verò cauendum est, ne venter soluatur. Cui tamen, si solutus fuerit, ex huius pulueris bibitione succurrendum est: qui & gummi arabici, spodij, boli armeni, seminis myrtini, omnium ana drachmam vnā, fiat ex eis puluis, de quo in die drachmæ tres cum syrupo de papauere albo aut rob myrtino datur. Huius quoque pulueris bibitio omnibus ventris constrictione indigentibus, qui tussim patiuntur, remediū affert. Cui plerumque adduntur xilocaractæ de Syria, & bdellium de Mecha. Quod si lac ægro febrem generauerit, auferendū est ei lac, & ptisana quousque febris recedat, danda, deinde lac ei denuo tribuatur. Et si febris iterū redierit, remoto lacte, ptisana est danda, post cuius recessione, ut prius ad lac est redeundum. Hoc autē semper est faciendum cum necessitas vrget: & venter summopere custodiendus ne soluatur.

De tremore cordis.

Cap. LXI.

SI cum cordis tremore fuerit pulsus velocitas & febris, æger ex basilica est minuendus, & trocisci camphorati cū succo maiorum acetosorum in potu sunt tribuendi, qui & spodij, seminis cucumeris, citrulli, endiuæ, lactuæ, portulacæ, rosarum, sandali albi, omnium partes æquales, & pro vnoquoque pondere aurei vnus ex eis, sumatur cāphoræ triū granorū hordei pōdis, ex quibus cū succo macianorū confectis, fiant trocisci, de quibus in potu quotidie vni⁹ aurei pōdis, quaque die tribuatur: quod per

duas hebdomadas fieri conuenit. Si autem hæc non suffecerint, lac de quo butyrū sit extractū, ad bibendum detur. Ipse verò nutriatur ex pulis cum aceto & succo vix acerbæ, & ex acetoso. Syrupum præterea acetosum de zuccaro factum bibat. Si autem cum cordis tremore non fuerit febris, trocisci muscati in potu sumantur, qui & masticeis, spicæ, xiloaloës, cinamomi, garyophylorum, galliæ muscatae, nucis muscatae, cubebæ, cardamomi maioris & minoris, corticis citri, omnium ana pondus vnius aurei, musci sextam drachmæ vnius: ex his omnibus cum vino redolente conspersis, fiant trocisci. Hi autem trocisci conferunt syncopi, & tremori cordis. Electuariū diamuscum pretiosum quod est ad syncopim & tristitiam cordisq; tremorē & tædiū faciēs, & masticeis, cinamomi, seminis ozimi maioris, seminis ozimi garyophylati, seminis melissæ, seminis sisimbrii, seminis sansuci, macro-piperis, omnium partes æquales, ex quibus omnibus puluerizatis drachmæ decem sumantur, margaritarum minutarum, coralli rubei, cubebæ, setæ crudæ, charabe, been albi & rubei, folij, omniū ana drachmæ decem, musci puri drachma semis, conficiantur cum melle de mirobalanis chebulis. Hoc enim electuariū ad frigiditatem stomachi, & digestiue ægritudinem optimum existit.

De colirica seu coeliaca passione.

Caput LXII.

Cum paruus dolor, pūctio, & tristitia alicui superuenerit, affuerintq; cum ea vel post ipsam vomitus & ventris solutio,

aqua calida multoties cōtinuè in potu tribuat. Et si adhuc perseuerauerint vomitus & ventris fluxus, aqua calida iterū detur. sedabitur enim passio. Cum autē ægritudo quieuerit, æger balneum ingrediatur, in quo per vnus horę spatiū moretur. Egressus autem de balneo, leui alatur nutrimento, deinde dormiat. Sed licet vomitus & ventris fluxus vehemētes fuerint, & symptomata terrefactia superuenerint, non tamen est timendum, imò cū medicaminibus quæ ego nominabo succurrendū. In principio itaque troscisci de olibano cum aqua & niue & rob granatorum dentur semel, qui iterum etiā sunt dādi si vomitus non cessauerit. Duo quoq; adiutoria & coxæ in supremis partibus ligētur, & aq̃ in niue infrigidata super crura & pedes fundat, & in ipsam etiā mittantur. Vēter quoq; ex sandalis, rosis, cāphora, gallia, aqua rosata conspersis epithimetur, & pannus aqua rosata in niue infrigidata infusus desuper ponatur, qui postq̃ tepesfactus fuerit, est remouēdus, & alius vt prius desuper mittendus. Ad potandum autē paulatim tribuatur vinum vetus, temperatum cum rob granatorum: & quando vomuerit, iterum tribuatur. Panem quoq; in succo granatorū infusum, cogendus est sumere cum vino, & comedere. Quem si vomuerit, iterum dandus est, donec quiescat. Quod si syncopis supuenerit, muscum cum vino dari cōueniens est: inde vim inferendo, & succus carnis hoedinæ & pullinæ cū pauco citoniorum succo in vino mixtus, in potu est tribuendus. Pulli præterea sunt assandi, & ante nares ipsius discerpēdi, thus etiā dandū est,

ut ipsum mastiget & paulatim traijciat. Et postremo bolū Chorascenū cum camphora cōditū tribuatur. Quicquid autē de huius passionis cura nūc vsq; diximus, donec vomitus sedet, & stomachus cibū recipiat, fieri cōuenit. Postq̃ uero stomachus ipsius recipere cibū poterit, nutriendus est æger, & parū vini veteris bene redolētis in potu sumat, & dormire īcipiat. Trocisci de olibano ad vomitū dicti, & boli Chorasceni, thuris, amborū ana drachmas decē, cubebæ, cardamomi, āborū ana drachmas duas semis, camphoræ, galliæ, garyophylorum, omniū ana sextam drachmæ vnius: fiant trocisci pondere aurei vnius. Hi enim vomitui multum conferunt. Rob de malis granatis, Succus granatorū acetosorum sumatur, & per noctem vnam aut amplius dimittantur, donec quod grossum est in fundo resideat, deinde coquatur & despumetur donec iuleb similitudinē habeat, in quo ab igne deposito adhuc tamen calido, menthæ viridis stipites mittantur, & in ipso manere dimittantur, quousq; infrigidetur: cūmq; infrigidatū fuerit, extrahātur. Ad cuius similitudinē syrup⁹ de citonijs, & syrupus de malis macianis fieri cōuenit. Si autē vomit⁹ hora aliq̃ nimis inualuerit & supfluxerit, magna vētosa stomacho supponat.

De debilitate stomachi. Cap. LXIII.

Cum stomachi debilitas cum pauca siti, & tarda cibi a stomacho descensione, & acido ructu fuerit, fuerintque omnia accidentia hæc parua, neq; fuerint vetusta, stomachus cū trociscis de rosis erit curandus. De quibus æger quotidie in mane pondus aurei vnius

& dimidiij cum vncia vna decoctionis de feminibus sumat. Decoctio autē de feminibus hæc est. Sumatur ciminum Nabathi & ameos, & bulliāt in mina aquæ donec aqua fiat rubea, de qua postea cum trociscis de rosis, vt prædictum est, in potu tribuat. Trocisci verò de rosis sunt, qui, & pulueris rosarū rubearū drachmas tres, xiloaloës, spicæ, masticis, xilocassia, squinanti, cinamomi, absynthij, omnium ana drachmam vnam: conspergantur ex vino veteri, & informantur trocisci. Nutriatur verò ex his quæ cito digeruntur, & paucorum sunt humorum, ac paucarum superfluitatum, quæ etiam ex redolentibus & feminibus sint cōdita, sicut sunt calagiæ & mutagenat. Ipse quoque ante comestionem multo vtatur exercitio, & aquā minus solito bibat, & post comestionem multum dormiat. De vino quoq; veteri & puro parum bibat, totāmq; nutritionē minuat. Quòd si hæc accidētia vetusta fuerint, electuarium dyacimini, dyaolibani, amborū ana vnius aurei pondus, cum vncia vna veteris vini puri in potu sumatur. Regimē autem eius sit vt prædiximus. Electuarium dyaciminum, & cimini Carmen drachmas centum, zinziberis drachmas viginti, pipis drachmas decem, foliorum rutæ, baurachpanis, amborum ana drachmas decē. Hæc omnia cum melle despumato conficiantur, & detur de hoc electuario, si venter strictus fuerit. Quòd si solutus fuerit venter, electuarium dyaolibanum est dandum. Cuius descriptio in capitulo de ventris solutione continetur. Si autem hæc non suffecerint, squama ferri cum vino tri-

buatur. Scorix autem ferri cōfectio hæc est, & feminis apij, feminis foeniculi, anisi, cimini, amos, aniuden, origani, cheisim, carui, feminis coriandri, melanopiperis, macropiperis, cinamomi, thuris, spicæ, garyophylorum, nucis muscatæ, ciperi, zinziberis, omnium ana pōdus aurei vni us, scorix aureos decem: omnib⁹ sextuplum vini addatur, & coquantur donec ad medietatem redeant, & coletur. Deinde æger de hoc syrupo, postquam colabitur, pondus drachmarum triginta quotidie bibat, & nutritionem alleuiet: quod per tres hebdomadas faciens, caueat sibi ab acetosis & à fructibus recentibus, & ab aqua frigida: vinum verò mensuratè bibat. Emplastrum stomachum confortans & calefaciēs, & storacem, spicam, squinantum, absynthium, calamum aromaticū, masticem. ex his cum vino veteri & succo citoniorum cōspersis emplastrum super stomachum ponatur. Ad hoc præterea confert, vt stomachus fricando inungatur ex oleo quod fit ex spica nardi & ciperi: & vt lana carminata in prædicto oleo calefacto inuoluta super stomachum ponatur, & cum panno ligetur. Æger quoq; vinum vetus bibat, aut miam, aut hydromel. Miua autem hoc modo fiat, Succus citoniorum muzorum fumatur, & per diem & noctem, vt residere possit, dimittatur & coletur. Deinde eius quod clarum est partes duæ fumantur, zuccari pars vna, vini veteris vna, & incipiat coqui suauiter & despumari, donec in iuleb similitudinē transeat: postea pro vnaquaq; libra ex toto, sumatur zinziberis, spicæ, cinamomi, garyophylorum, omnium ana

drachma vna, mastice drachmæ duæ: omnia hæc puluerizata in pāno ligentur, & intus, dum calidum est, mittantur: & cum infrigidari cœperit, pānus extrahatur & exprimatur, deinde syrupus recondatur. Quod si digestiue debilitas fuerit cū multa siti, & paucorū ciborū appetitu & foetido ructu, syrupus acetosus de citonijs bibatur. Syrupus acetosus de citonijs, & succi citoniorū acetosorum partem vnam, zuccari albi partem vnam, aceti clari quartam partem vnius: coquantur omnia simul, donec inspissentur. Est autem syrupus iste stomachi confortatiuus, & ad suas peragendas actiones iuuatiuus, & vehementiam inflammationis & incensionis, quæ in eo est, sedat. Aegri verò nutritio sit res in qua simul congregantur acetositas & stipticitas, ut est caro cum succo vuae acerbæ cocta, & cū malis macianis similiter cocta, & cū ribes, & facta ex alhulem & almofo, & illis similia ex cibis. De isto præterea detur puluere pluries, ut transglutiat, qui & rosarum rubearum drachmas decem, spodij drachmas tres, seminis coriandri drachmas quinque. dosis eius drachmæ duæ cum succo granati muzi, & cum syrupo acetoso de citonijs. Si autem cum hoc quod diximus fuerit in corpore extenuatio & inflammatio, ægro lac & aqua hordei dāda sunt. Ipse quoque ex herbis humectantibus est nutriendus, ut sunt lactucæ, maluæ, cucurbitæ, citrulli, carnes hœdorum & agnorum lactentium, & pisces recentes. Balneum præterea antequam comedat, & postquam comederit, & tinam quotidie ingrediatur. Et vinum clarum valde temperatum bibat, & assidue utatur

quiete, & motum & exercitium vitet. Sitq; totum eius regimen vt eius qui corporis grossitiē adipisci desiderat. Et si cum hac dispositione inflammatio fuerit & incensio vehementissima, stomachus ex rebus frigidis erit liniendus, & aqua hordei danda: sitq; eius regimen vt ethicam habentis.

De dolore & apostemate stomachi.

Caput L XIII I.

SI cum dolore stomachi adsūt turbatio & nausea, ægro aqua tepida in potu est tribuenda, & vt vomat præcipiendum. Et si hoc non suffecerit, venter ex hiera pigra solvatur, quæ & pulueris rosarum rubearum, spicæ, masticis, xilobalsami, carpobalsami, cinamomi, xilocassie, assari, omnium ana drachmas quinque, aloës Scotrēsis duplum omnium: quod bene tritum cum alijs misceatur medicinis tritis, & cū panno sericino subtilissimo cribellatis, quarum trituration cum aloë secundo iteretur. Cuius dosis sit à pondere duorum aureorum vsq; ad drachmas duas. Ægro quoq; quotidie detur panis in vino & succo mali granati infusus, & in syrupo acetoso de citonijs. Quòd si cum dolore fuerint ructuū multitudo & extēsis atq; singultus, ægro electuarium dyaciminū, & dyacalamētum, & aliæ confectiones quæ vētositatem dissolvere consueuerūt, quas in capitulo de colica nominabimus, dandæ erunt. Cibaria verò eius sint calagiæ, & mutagenat cū seminibus. Vini veteris puri parum bibat, & vtatur motu, & ingrediatur balneū. Stomachus quoq; ex oleo de neriden, vt diximus, in pāno inuoluto vaporet.

Si autem cum dolore stomachi fuerit febris, & apostema manifestum, & cum tangitur, sentitur caliditas, eger prius ex basilica phlebotometur, & loco dolenti duo superponantur sandali, & rosæ, & camphora cum aqua rosata, & succo citoniorum. Nutrimentum verò eius non fit nisi sola hordei aqua & custodiatur à carne & vino & confectionibus quæ de melle fiunt, & bibat succum granatorum muzorum & rob de fructibus frigidis. Cùmque caloris vehementia sedata fuerit, ægro castia fistula in succo endiuivæ dissoluta & bullita ac despumata, ad bibendum detur. Cum autem ægritudinis dies elongati fuerint, & calor omnino quieverit, si remanserit apostema cum duritie, ex hoc emplastro epithimetur locus, quod, & violarum siccarum drachmas decem, rosarum rubearum drachmas quinque, spicæ odoriferæ, mastice, amborum ana drachmas tres, ciperi, squinanti, calami aromatici, omnium ana drachmas duas, farinæ fœnugræci drachmas viginti, florum camomille, seminis maluaufci albi, farinæ hordei, omnium ana drachmas decem: conspergatur omnia ex muscilingine seminis lini, deinde locus ex oleo de neriden tepefacto inunctus emplastretur ex prædictis per quatuor horas antequam comedat: & postquam cibus fuerit digestus, & stomachus fuerit euacuatus, ex oleo de neriden cum lana, ut diximus, vaporetur. Confectio olei nardini simplicis, & olei de been librâ vnam, spicæ vnciam semis, mastice, costi, ciperi, squinati, calami aromatici, omnium ana octauâ partem vnciæ vnius. omnia hæc puluerizata in prædicto

oleo posita ad solem per hebdomadam vnā vas
 sis ore clauso dimittatur, deinde colentur & ex-
 primantur fæces, & scophæ quæ in manibus re-
 māserint, emplastris admisceantur, optime enim
 erunt. Cum autem apostema in stomacho inue-
 terauerit, trocisci de spica erūt dandi, qui ꝑ. flo-
 rum squinati, xilocaſſie, raued Seni, calami aro-
 matici, spice, omnium ana drachmas tres, croci,
 myrrhæ, anisi, costi, piperis, omnium ana dra-
 chmam vnā, bdellij variij drachmas tres, ma-
 sticis drachmas duas, armoniaci drachmā vnā,
 informantur trocisci, quorum vnusquisque vnū
 pōderet aureum, ex quibus vnus quotidie cum
 vino cocto detur. Emplastrum quoq; istud fiat
 quod ꝑ. bdellij mollis drachmas decem, armo-
 niaci drachmas quinque, seminis been, seminis
 apij, amborum ana drachmas decem, spicæ, ma-
 sticis nigri, amborum ana drachmas quinque,
 ceræ drachmas tres, olei de neriden drachmas
 quindecim. Gummæ in vino dissoluantur, de-
 inde omnia coniungantur, & fiat ex eis empla-
 strum. Ad dolorem tamen stomachi & epatis
 curandum, medicus valde eruditus est necessari-
 us, qui ipsorum diligenter attendat dispositio-
 nes. Nos tamen aggregationes, & summas ad
 hoc conferentes iam diximus, licet in quātum
 potuimus in hoc abbreviauerimus sermonem.

De singultu.

Cap. L X V.

Cum singultus post grossi cibi comestio-
 nem, aut vini valde temperati bibitionē
 superuenerit, aqua calida in qua ciminū
 & mentha & mentastrum & parum thuris bul-
 lierint, multoties in potu erit sumenda, & ægro

E. J.

Aliàs
m.
i.

ut dormiat est præcipiendum, & venter vaporandus, & ieiunandum est ei. Cum autem per multos dies à comestione abstinuerit, iubendus est balneum sæpe ingredi, deinde paucis cibis, desiccantibus tamen, est alendus, sicut sunt galagiaz, & mutagenat cū seminib⁹: & vini puri parū in potu tribuēdū. Et si hæc nō suffecerint, trocisci isti dādi sunt, q̄ dicunt̄ trociscide thure, & x. thuris drachmas quicq̄, enulæ drachmas tres, mēthastri, foliorū rutę siccę, amborum ana drachmas duas, seminis ❖ nemen drachmas tres semis, iforment̄ ex his trocisci pōdere vni⁹ aurei, ex qb⁹ vn⁹ in die cū apozimate cimini tribuat̄. Q̄ si singultus post febrē acciderit, fueritq̄ cū eo tribulatio, aut nausea, aut sitis, aut in ore siccitas, aqua calida ægro multoties tribuēda erit, non tamen repente sed paulatim. Et si sedatus non fuerit, aqua hordei cum oleo de amigdalibus dulcibus detur. Sphondyles quoq̄ colli & dorsi ex oleo tepido inungantur & fricentur, & muscilago psyllij cum iuleb & succo granati in potu tribuatur. Singultui præterea & sternutationi confert retinere anhelitum.

De canino appetitu. Cap. LXVI.

CVM aliquis famem assidue patitur, & cibus post comestionem adeo grauat eū, ut aut vomere aut per inferiorem regionem ipsum eiicere cogatur, rizum dandum est ei: quod dum coquitur ex liquore qui fluit ab agno qui in furno assatur, & impinguat̄, & cauda & ei similia, nec nō ex omni cibo qui vinctuosus est: & vinum vetus purū dādum est, de quo quantum poterit bibat. Deinde præcipiendū ei

est vt euomat, & hoc regimine cōseruandus est donec sanetur. Quod si neq; cibus eum grauat, neq; ipsum euomit, neq; per secessum expellit, carnes vaccinae sunt dandæ, & frumentum coctum vt puls, & rizum cum lacte, & aquam frigidam in potu sumat, & in aëre frigido moreatur. Hac autem ægritudine laborans nil acetosum & stipticum neq; acutū comedat, sed dulcibus & vinctuosis solū vtatur.

De dolore epatis. Cap. L X V I I.

Cum quis male fuerit coloratus, & cum hoc malam habuerit formam, habueritque dolorem in dextro latere apud costas posteriores, & fuerit eius malus color citrinus, & fuerit cum hoc in ore siccitas, & sitis vehemens, aqua hordei, & succi herbarū, vt endiuie & solatri, & cuscute, cū Syrupo acetoso ex zucaro albo facto in potu tribuatur. Emplastrum quoq; ex duob; sandalis & rosis, & cāphora, & aqua rosata, cū pāno lineo loco superponat, qd hoc modo fiat, Pānus in p̄dictis inuolutus superponat, cūq; tepere coeperit, remoueat, & alius loco eius apponat. In potu p̄terea sumat granatorū succū, & robub qui in frigidare cōsueuerūt. Hic quoq; a vino & a cōfectionib; quæ de melle fiūt, sibi caueat, & a cibis calefaciētib;. Et sumat trociscos de berberis, q & succi berberis drachmas decē, seminis endiuie, seminis citrulli, seminis portulacę, omniū ana drachmas tres, rosarū drachmas duas, rauei seni drachmā vnā, spicę drachmam semis. Informentur trocisci pondere aurei vnus, ex quibus detur vnus cum syrupo acetoso de succaro, aut cū succo granati.

e.ij.

Venter quoque si necesse fuerit cum succo fructuum solvatur, ut sunt pruna & tamarindi, & zuccaro albo. Quod si mal⁹ color qui est cum dolore epatis, fuerit albus, medius videlicet inter eum, qui est cum fluxibilitate, & eum qui est cum tumore, fueritque cum eo venter solutio & palpebrarum, atque extremitatum tumor, trocisci de raueo Seni cum syrupo acetoso de melle in potu dandi sunt: qui & masticeis, succi eupatorii, succi absinthij, seminis foeniculi, anisi, omnium ana drachmas duas, raueo Seni drachmas decem, informetur trocisci pondere aurei unius, ex quibus unus in potu omni die tribuatur. Sumatur praeterea spica, mastix, ciperum, squinatium, calam⁹ aromaticus, crocus, myrrha: deinde myrrha & mastix in vino dissoluta cum alijs misceatur, & ex eis emplastrum epati superponatur. Aeger vero a cibis grossis & frigidis abstineat. Si autem haec non suffecerint, trocisci de lacca cum apozimate de radicibus sunt dandi. Trocisci autem de lacca sunt qui & lacee, raueo Seni, amborum ana drachmas tres, spicae, seminis apij, ameos, masticeis, squinati, seminis iuniperi, amigdalorum amaranthorum, costi amarum, rubee tinctorum, succi eupatorii, asari, aristologiae rotundae, geticanae, omnium ana drachma una semis. Informetur ex his trocisci pondere unius aurei. Apozima de radicibus & corticum radicum apij, foeniculi, amborum ana drachmas decem, seminis apij, seminis foeniculi, floris squinati, ameos, oim ana drachmas quinque, rosarum rubearum, spice odoriferae, amborum ana drachmas tres, coquantur in libra una aquae donec ad tertiam redeant, & detur in potu cum praedictis trociscis. Si autem apostema

ta in epate fiāt; eorū cura erit vt apostematum quæ in stomacho generantur.

De Ictericia.

Cap. L X V I I I.

SI cum ictericia fuerit febris, succus endiuiae, & solatri, & aqua hordei ægro in potu tribuatur. Ipse quoque ex cucurbita & chrysolocanna, & citrullis, & his similibus herbis frigiditati attinentibus nutriendus est, & syrupū acetosum ex fortissimo aceto in potu summat. Epate præterea emplastrū ex duobus sandalis est superponendum, & venter ex succo prunorum, & zuccaro soluendus. Quæ si non suffecerint, trocisci de camphora cum succo granatorum dādi sunt. Trocisci de camphora, & zucarī, spodij, rosarum rubearū, omnium ana drachmas tres, seminis endiuiae, seminis citrullorū, seminis cucurbitæ, seminis lactucæ, seminis portulacæ, sandali rubei, omnium ana drachmam vnā. Informentur ex his trocisci pondere drachmarū duarū, ex quib⁹ quotidie vnus cū sexta drachmæ vnus de camphora detur. Si autē æger venas habuerit plenas, fueritq; diu ex quo minutus non fuit, phlebotometur. Quod si ictericia fuerit sine febre, venter ex his pilulis solvatur, quæ & aloës drachmā vnā, scamoneæ quartā drachmæ vnus, agarici partes duas drachmæ vnus, succi eupatorii tertiā drachmæ vnus, ex his cum succo endiuiae confectis, fiant pilulæ & sufficient ad dosim vnā. Deinde dentur trocisci de lacca cum apozimate de radicibus. Si autem ictericia in oculis remanserit, æger fortissimum acetum paulatim olfaciat, & balneum ingredia-
tur. Eius quoq; oculis, qui ictericiam cum febre

e. iij.

patitur, aqua rosata immittenda est. Ictericæ præterea valde confert, vt æger per tres hebdomadas serum bibat.

De hydropisi. Cap. L X I X.

Cum venter post epatis dolorem & febres augmētari cœperit, & quod est ab umbilico vsq; ad femur exterius pminuerit, & cutis quæ ibi est, subtiliari, & albere visa fuerit, & cū venter mouetur, audit sonus quasi aquæ in vase nō pleno motę, & si cū his vrina fuerit rubea, parua habenda est fiducia: & propriè si virtutis non affuerit fortitudo. His tamen si virtus fuerit fortis, & venter vehementer siccus, pilule de raueo Seni quæ recipiunt mezereon, sunt dandæ. Pilulæ autē de raueo sunt quæ & raueo Seni, succi eupatorii, seminis endiuie, omniū anadrachmas tres, agarici drachmas quinque, mezereon drachmas decem, fiant ex his pilulæ, quarū dosis sit drachmę duę & semis: ex quibus quaq; hebdomada dosis vna sumatur. Quod si virtus debilis fuerit, trocisci de mezereon sunt dandi, qui & seminis endiuie drachmas decem, mezereon, drachmā vnā & duas tertias, agarici, succi eupatorii, similiter tantundē, rosarū, seminis citrullorum, amborū anadrachmas duas semis. Ex his omnibus fiāt trocisci decem, de quibus vnus in die cum syrupo acetoso de zuccaro dandus est. Si autem venter fuerit solutus, dentur trocisci de berberis cum syrupo acetoso. Æger quoque nutriatur ex zibabegi, & bibat syrupum acetosum de citonijs. Et si ventris solutio vehemens fuerit, citoniorum rob solum dandum est. Si autem cum hac passione non fuerit vrina rubea,

neque calor, pilulæ istæ dandæ sunt, quæ & mezereon, serapini, amborum ana drachmam semis, salis indi, fimi columbini, amborum ana sextam drachmæ vnus. Pilulæ enim istæ aquā vehementer expellunt, & descendere faciunt. Trocisci præterea de lacca cum apozimate de radicibus dandi sunt. Emplastrum ascliti conueniens, & farinæ hordei, ciperi, stercoris ouini veteris, baurach, boli armeni, omnium ana partes æquales. Ex his omnibus tritis fiat emplastrum super ventrem. Huius nanque proprietas est, aquæ magnam partem exiccare. Quod si in palpebris & extremitatibus fuerit apostema molle, & testiculi apostementur, facies quoque ac totum corpus mollitie quadam teneantur, erit tunc hydropisis species quæ hypofarca nominatur. Aegro itaque hac laboranti, trocisci de lacca cum apozimate de radicibus sunt tribuendi, & venter quaque hebdomada ex pilulis de reubarbaro est soluendus, & patiens in arena calida sepeliendus. Ei præterea est præcipiendum, vt exercitio vtatur, & famem ac sitim sæpe patiatur. Si verò venter inflatus ac tensus fuerit, & cum percutitur, sonum reddit vt tympanum, hydropisis species adesse significabitur, quæ tympanites dicitur. Quam qui patitur, à comestione olerum abstinere debet, atque eorum omnium quæ ventositatis sunt generatiua. Venter quoque omni die ex panico est vaporandus, & ventosæ super ventrem ponendæ, & medicamina tumore dissoluentia dāda sunt, vt dyaciminum, electuarium de baccis lauri, quod in capitulo de iliaca nominabimus. Aeger præterea

c. iij.

exercitio vti assuescat, & famē pati, & ex collyrijs quæ ventositatē dissoluunt, quorū faciemus mentionem, sibi subiiciat. Venter quoq; cū mātīli, donēc incipiat rubere, fricetur, & ex oleo rutaceo clysterizetur.

De dolore splenis. Cap. LXX.

SI cum dolore splenis fuerit calor, & vrine rubedo, & febris, æger ex his trociscis sumat. Trocisci de agno casto ꝑ. seminis agni casti, seminis tamarisci, amborum ana drachmas decē, seminis endiuie, seminis portulacæ, amboꝝ ana drachmas quicq;. Ex his fiāt trocisci, de qb⁹ quotidie det̃ vnus cū syrupo acetoso de zuccaro, cui⁹ pōd⁹ sit drachmarū triū. Æger verò si replet⁹ fuerit, ex saluatella q̃ est in sinistra manu phlebotomet̃. Splen quoq; ex frusto filtri aceto calido ifusi, embrocet̃: & obseruet̃ à reb⁹ dulcibus & cibis grossis. Quòd si cū prædicta ægritudine nō fuerit calor, ægro trocisci de capparis dādi sunt, qui ꝑ. corticis radicū capparis, seminis agni casti, amborū ana drachmas decē, scolopēdriæ drachmas septē, aristologiæ lōgē, foliorū rutæ, seminis nasturtij, acori, nigellæ, ōniū ana drachmas tres, armoniaci drachmas tres. Armoniacū in aceto dissoluat̃, ex quo cætera cōficiātur, & informentur ex eis trocisci pōderātes drachmas duas, ex qbus vn⁹ cū syrupo acetoso de melle, & apozimate de radicib⁹ in potu sumat̃. Si autē splen tēsus fuerit, & cū præmit̃, auditur sub eo rugitus, ex prædictis trociscis cum apozimate de radicibus est dandum, & vinum vetus bibendū, & potus aquæ minoretur, quātū plus possibile fuerit. Emplastrum ad duritiem

& ventositatem quæ est sub splene, & foliorum rutæ drachmas decem, baurach, mentastri sicci, amborū ana drachmas tres, armoniaci drachmas septem. armoniacum in veteri vino dissoluatur, ex quo cætera conficiantur, & fiat ex eis emplastrum, quod loco superponatur.

De passione colica, & iliaca. Cap. LXXI.

SI cum dolore ventris fuerit ipsius constrictio & nausea, sed nec calor nec febris affuerit, ea ægro danda sunt, quæ ventrem sine vomendi desiderio soluant, ut est electuariū de gallia, quod & masticeis, garyophylorū, zinziberis, melanopiperis, macropiperis, cynamomi, nucis muscatæ, galliæ muscatæ, omnium ana drachmas decem, scamoneæ drachmas decem. postea exprimantur citonia acetosa & recentia, & succus eorum cum eiusdem quantitatis melle misceatur & coquatur usque ad spissitudinem paulatim, & conficiatur ex eo medicamen, quod tamen eiusdem sit quantitatis cuius species sunt, cuius dosis sit à duabus drachmis usque ad duas & semis. Quod si nausæ vehementia non fuerit, neque eger medicinas vomuerit, pilulæ iliacæ sunt dandæ, quæ & coloquintidæ, serapini, amborum ana drachmas decem, scamoneæ drachmas tres, & tertiam drachmæ unius. Informentur pilulæ, de quibus unius aurei pondus est dandum. Velociter enim passionem dissoluunt iliacam. Si autem passio iliaca difficilis fuerit, neque medicamina ventris solutiva ei contulerint, hoc suppone collyrium, quod & salis panis drachmas decem, coloquintidæ interioris, scamoneæ, amborū ana drachmas duas

femis. fiant ex eis collyria lōga & supponātur. Et si non cōtulerit, ex enemate leui clysterizet, quod, & sic⁹ citrinas quinq, furfuris quātū vna manu capi potest, maluauisci manipulū vnū. hæc in pāno ligato, & siclæ folia decē in duab⁹ libris aquæ coquātur, donec ad vnā redeant, deinde coletur & ponatur sup eā baurach pondus vni⁹ aurei, olei sisaminivncia vna & fiat clystere ex eo. Si quis autē forti⁹ & acutius facere voluerit, pōdus aurei vnus de collyrio quod prius diximus, admisceat. Clystere vehemēter soluēs, quo tūc vtēdū est cū medicamina non cōferūt, neq; venter soluitur, & colocintidæ interioris drachmas decem, centaureæ drachmas quinq, buchormarien, arthanitæ, āborū ana drachmas duas, mentastri, rutæ, origani, omniū ana manipulū vnum. omnia in tribus libris aquæ, donec ad duas tertias libræ vnus redeant, coquātur & colentur. deinde dissoluātur in ea alchitran, mel lis, amborum ana drachmæ tres, castorei, serapini, opopanaci, collyrij quod prædiximus, omniū ana drachmæ duæ: misceantur omnia, & dum est tepidum, fiat ex eo enema: & si squiballæ non exierint, iteretur clystere, donec exire videantur. Hoc nanq; clystere administrari debet cum res fortissima est & pessima, & in colica mala: & est illa in qua fit nausea valde vehemens, & inferius nihil egreditur. Huic præterea ægritudini quandoq; foetida superuenit eructatio, & plerunque stercus per os egreditur: quod cum accidit, sæpe mortem portendit. Quod si cum ventris dolore non fuerit ipsius stricture, sed inflatio & rugitus ac tensio in ventre exi-

stunt, confectio de baccis lauri danda est. & foliorum rutę siccorum drachmas decem, ameos, cimini, nigellę, cheisin, origani, carui Alexandrini, feminis amigdalorum amararum, melanopiperis, macropiperis, mentastri, dauci, acori, baccarum lauri, castorei, omnium ana drachmas duas, serapini drachmas quatuor, opoponaci drachmas tres. conficiantur cū melle eiusdem ponderis, cuius dosis sit vt auellana vna, aut nabaccha multis vicibus, cū yncia vna vini calefacti, aut cū apozimate de radicibus. Huic enī cōfectioni in remouēda vētositate & dissoluēda, nihil æquiparāt. Hoc præterea supposito-riū subijciat, quod est vētositatis dissolutiuū. & cimini, foliorū rutę viridis, amborū ana manipulū vnū, buchormarię, arthanitę, amborū ana drachmas tres, baurach drachmā vnā. cōficiantur ex melle: & supponatur cū spōgia vel lana. Hoc enī dissoluit ventositatē, & inferius expellit. Vēter quoq; assiduē ex pāno calido vaporandus est, & æger in tinā mittendus. Si autē hęc nō suffecerint, vētosa cū igne ponenda est, & locus donec rubere incipiat, fricād⁹. Post hoc vnctio- nē fieri cōuenit ex oleo rutaceo, & ex alijs oleis calidis & ex eis clysterizād⁹ est æger, postq̃ eis admixta fuerit, castorei, euphorbij, amborū ana drachma semis. Hanc verò solitus pati egritudinem, dum sanus est, caueat ne vinum aqua mixtum bibat, nec etiamumat vinum nisi purum & forte: nec aquam multam bibat, & abstineat ab herbis & lacte, & omnibus inflatiuis. Philonium faciens Ilios cum maximo coarctatur dolore, & timetur ne syncopis ægro sus-

perueniat, ventositatem carminat, & somnum
 prouocat. & piperis, ameos, foliorum rutæ, mē-
 tatri, castorei, baccarum lauri, cimini, omnium
 ana vnciam vnam, opij, mandragoræ, feminis
 iusquiami, omnium ana vnciam semis. cōficiā-
 tur cum melle eiusdem quantitatis: detur ex eo
 pondus vnius aurei. Huic quoq; electuario ad-
 ditur plerunq; scamoneæ vnciæ vni⁹ tertia pars
 & fit tunc medicamen ventris solutiuum. Si
 autem cum dolore etiam febris affuerit, cassia
 fistula in succa endiuix bullito & despumato
 dissoluta egro est danda, & syrupus violatus in
 potu est tribuendus, & nutriendus est ex taphea
 cum oleo de amigdalibus dulcibus condita, & ex
 leni clysterio clysterizandus. Cum autem loc⁹
 doloris in ventre apparuerit grossus, & aposte-
 ma habens, æger in principio phlebotometur, de-
 inde cassia fistula cum succo herbarū sæpe dā-
 da est. Et sit cibus eius, cui hic dolor ex consue-
 tudine accidere solet, taphea vnctuosā cū zuc-
 caro, & cum oleo sisamino, & abstineat à reb⁹
 stipticis & acetosis, à cibis grossis & ventrem
 stringentibus. Qui autem cum hoc dolore vē-
 tositatem pati solitus est, cibetur cum calagie
 & mutagenat conditis cum seminib⁹, & absti-
 neat ab oleribus & lacte, & ab omnib⁹ quæ in-
 flant. Et bibat vinum forte, & non vitiatū. Aut
 hydromel cum speciebus quæ pro condimēto
 ponuntur, vt piper, quas dicemus. Hydromellis
 confectio, & mellis mundi libram vnam, aquæ
 libras sex: misceantur & coquantur diu, & spu-
 mentur bene donec fiat ad * spissitudinem iu-
 leb. Cūq; hoc factum fuerit, in vnaquaque li-

* Aliās
 similitu-
 dinem.

bra ex eo mittatur drachmę duę piperis puluerizati in panno ligati, donec appropinquet finis decoctioni eius: & cum infrigidatur, extrahatur pannus & exprimatur, & cū necesse fuerit, propinetur. Confert etiam cui hæc passio ex ventositate & grossa superfluitate accidere solet, oleum de cherua recenti cum apozimate de seminibus sumptum. Apozima autem de seminibus est hoc, & .ameos, cimini, cheifim, carui, origani, nigellę, omniū ana pugillum vnum, istis admisceantur aquę librę tres, & coquantur donec redeant ad libram vnā & mediam. De hoc itaque apozimate sumantur vncię duę, quibus drachmę tres olei de cherua addantur, & multis diebus bibantur. Sed si cui dolor iste cum calore superuenerit, pruna viginti, & ficus citrinę quinq; & passarum enucleatarum drachmę quinq; sumantur, & coquantur & colentur, deinde cassia fistula in eo dissoluta coletur, cui oleum amigdalinum admisceatur, & sumatur: & ex apozimate, quod in capitulo de rheumatismo diximus, in potu tribuatur. Venter vero si multum fuerit siccus, prædicto apozimati addantur polipodij, turbith, amborum ana drachmę duę, & coquantur cum eo, & detur donec venter soluator, cum autem solutus fuerit, remoueatur polipodium & turbith. Electuariū quod ventrem soluens, inflationem resoluit & grauedinem, & .turbith albi fricati & puluerizati drachmas viginti, zuccari drachmas triginta, zinziberis drachmas decem. huius pulueris drachmę tres ad bibendum dentur. Pilulę de quibus cum quis ventrem soluere voluerit,

vnā fumere debet, quę appetitū excitāt, & inflationē reprimūt & grauedinē, & cibū digerūt, & masticeis, zinziberis, cinamomi, garyophyllorum, neheremisch, melanopiperis, macropiperis, scamoneæ, zuccari, violarum, omnium ananiciam vnā. fiant ex eis pilulæ ad magnitudinem ciceris, & fumatur vna, mouebit enim semel aut bis.

De fluxu ventris.

Cap. LXXII.

Cum cibus in stomacho more solito non moratur, imò citius egreditur non mutatus nisi parum, & fuerit cum hoc mordicatio, & dolor in ventre & sitis, cum quo etiam plerūq; adest ventris fluxus, in quo ante comestitionē inuenitur aliquid purulentū, detur ægro rob de succo vuarū acerbę, aut de succo ribes, aut de succo granatorum cum spodij, & rosarum, amborum ana drachma vna. Trocisci quoque de spodio constrictiui itidem tribuātur. Nutriatur autem ex adesia citrina, & pullis cum aceto coctis, & affatis, & in succo vuarū acerbę positis. In potu veròumat sumach cum aqua rosata, & deinde nutriatur ex cibo, cui admisceatur sumach qui vocatur sumachia. Totūque eius regimen ad hoc perducatur, vt in frigidare possit & constringere. Quòd si non fuerit cum eo mordicatio in ventre, neque quod egreditur pus habet admixtum, sed est viscosum, & adest inflammationis paucitas, & pauca sitis & ructus acidus: ægro sicla & sinapis & pisces saliti tribuantur. Deinde cogatur ea vomere, sumendo salem & mel & anetum coctum.

Quæ si non suffecerint, medicamen quod expellet phlegma tribuatur, quod ꝑ. aloës drachmā vnam, coloquintidæ interioris drachmas quatuor, salis indi drachmas quatuor, turbith drachmam vnam. Ex his fiant pilulæ, & sufficiunt ad dosim vnam. Vomitu præterea sæpe vtatur, & cibaria quibus vtitur, in almurī per se intingantur : & comedat sulcida quæ sale condiuntur, & quæ acrimoniam habent, quæ appetitum prouocare consueuerunt. Si autem cum hoc quod diximus nihil egreditur quod sit superfluum, neque quod expellitur aliquid purulentum, vel phlegmaticum habet admixtum, egro vinum purum, & forte tribuendum est, & dyaolibanum dandum, quod ꝑ. olibani drachmas decem, piperis, ameos, spicæ, cheisin, anisi, nigellæ omnium ana drachmas duas, balaustia drachmas decē, mellis despumati quod sufficit ad conficiendum. Detur ex hoc in potu, quia stomachum calefacit & vehementer desiccatur. Apozima quoque de seminibus quod in capitulo colicæ passionis nominauimus, detur : & assuescat in potu sumere vinum purum. Si verò cibus non egreditur, sed res subtiles & alba & aquosa, cum qua sunt, ea quæ epatis significant debilitatē, ægro tribuatur id quod fit de scoria, & dyaolibanum, & trocisci calefacientes epar, quos nominauimus, & electuarium dyacalamētum, quod ꝑ. foliorum rutæ foliorū calamenti siccorū, ameos, carui, leuistici, zinziberis, cinamomi, macropiperis, omniū partes equales, cōficiāt cū melle cocto. Et dentur alia medicamina quæ nominauim⁹ in capitulo epatis, ex his quæ

ipsum calefaciūt & confortant. Si autē cū prædicta ægritudine non fuerit significatio debilitatis epatis, imò quod egreditur cū fluxu subtile est & album: & fuerit in stomacho grauitas, puluis de malis granatis ad transglutiendū dandus est, qui, & ossiū granatorum acetosorū assatorum, & tritorum vt alcohol drachmas centum, carui, feminis coriandri, amborum acetoacerrimo infusorū & postea assatorū ana drachmas viginti, xilocaractæ, sumach, balaustix, omniū ana drachmas decem. puluerizētur optime & commisce: & detur ex eis puluis ad transglutiendum. Electuariū quoq; quod dicitur cazzi, detur, quod & arillorū passarum tritorū vt alcohol librā vnam, myrtillorum siccorum puluerizatorum vt alcohol libras quinque. xilocaractæ, Nabati, balaustie, feministamarisci, ameos, omnium ana drachmas decem. conficiantur cū melle de canna, aut cū melle apum optime despumato, & ex electuario sumatur. Si autem quod egreditur citrinum fuerit, & anum mordicat, & æger sitim patiat, & febrem, trocisci constrictiui de spodio, & aqua sauich hordei dētur. Trocisci constrictiui de spodio, & rosarū rubearum, spodij, amborū ana drachmas decem, feminis acetosæ, sumach, balaustix, gūmi arabici, omniū ana drachmas quinque. Informentur trocisci pōdere drachmarum duarū. quorū vn⁹ cum vncia vna rob citoniorum simplici sumatur. Aqua vero sauich hordei, quā diximus, ita fit: Hordeum fractum in aqua ipsum cooperiente bulliat donec aqua inspissetur, deinde coletur & bibantur ex ea vncix quatuor, cum dra-

chmis tribus spodij, & gūmi Arabici eadē quā-
 titate. Quòd si ex fluxu ventris euenerit exco-
 riatio, puluis de bolo armeno ad transglutiēdū
 detur, qui ℞. psyllij drachmas viginti, seminis
 plantaginis drachmas decem, gummi arabici,
 boli armeni, amborū ana drachmas tres. psyl-
 lium assetur, & gummi & bolus, puluerizentur
 & commisceantur, & sumātur in potu ex eo in
 mane drachmæ tres, cum rob de citonijs, & cir-
 ca noctem tantundem. Cibus verò eius sit pul-
 mentum factum cum granis granatorū, & pas-
 sis cum aqua & aceto, & cibus factus cum suc-
 co vuæ acerbæ & sumachia & taphea, cui ad-
 miscetur succus sumach & his similia cibaria.
 Trocisci quoq; de balaustijs qui cōtinue confe-
 runt diarriæ, dandi sunt, cū fluxus fuerit super-
 fluus siue habeat sanguinē admixtū, siue nō. ℞,
 gallarū, filiquarū, Nabati, seminis tamarisci, oli-
 bani, balaustiæ, omniū partes æquales, opij, gū-
 mi arabici, amborum ana partem mediam: In-
 formētur trocisci pondere drachmarū duarum,
 ex quibus vnus cum vino sumatur, si neque ca-
 lor affuerit, neque febris. Sed si febris affuerit
 cum rob de citonijs acetosis sumatur, qui tunc
 dandi sunt, cū ventris fluxus superfluus fuerit.
 Trocisci ad tenasmū, qui tunc dandi sunt, cum
 caloris absentia fuerit, & vêtositas erit nociua,
 & sonitus, ℞. seminis iusquiami albi, seminis a-
 neti, seminis foeniculi, ana drachmas quinq;, a-
 meos drachmas duas semis, opij drachmas tres,
 seminis apij drachmas decē. fiat trocisci, de qui-
 bus pondus vnius aurei in potu sumatur. Con-
 sectio electuarij de storace quæ antiquo ventris
 f. j.

fluxui cōfert ac tenasmo, cum neq; febris neq;
 calor affuerit, sed aderit ventositas nociua, dan-
 da erit. ꝥ. castorei, opij, asari, stōracis liquidæ,
 myrrhæ, seminis iusquiami nigri, thuris, omniū
 partes æquales, mellis quod sufficit ad specierū
 confectiōē, cuius dosis sit à drachmis duabus
 vsque ad tres. Si autem postquam tenasm⁹ de-
 cem transierit dies, non visa fuerint medicamē-
 na conferre, & æger supra pectinem sentit do-
 lorem, redeundum est ad clysterium, quod ꝥ.
 panici excorticati, rizi excorticati, lētiū excor-
 ticatarū, rosarum siccarum, balauſtię, cupularū
 glādiū, omniū ana manipulū vnū. omnia in tri-
 bus libris aquæ coquātur, donec ad librā vnā &
 mediā redeant, & colētur, deinde sumātur ceru-
 sæ, cineris papyri babilonici, aut cineris papy-
 ri, amborū ana drachma vna, boli armeni dra-
 chma semis, vitellus oui vnus affati durus, olei
 rosati vncia semis, ex his omnib⁹ in prædicto a-
 pozimate fricādo dissolutis, clysterizetur æger
 semel aut bis. Q^z si tenasmus fuerit longi tēpo-
 ris, in quo nō egreditur sanguis, sed rasura alba
 muscilagini similis, medicamē putredinis, quod
 in capitulo de cura gingiuarū putridarū nomi-
 nauimus, dādum est, ex quo in apozimate eorū
 quod nominauim⁹, fricato & dissoluto clystere
 semel aut bis fiat. Et si ex vētris fluxu ī vētre ve-
 hemēs mordicatio secuta fuerit, clystere fiat ex
 oleo rosato tepido. Si autē nullo modo mordi-
 cat, clysterio ex illo medicamine multoties ad-
 dā, donec sanet. Epithima quo venter cū flux⁹
 vehemēs est, & virtus debilitata, liniēdus est, &
 gallię, acacię, ciperi, myrrhę, gallarum, cypressi,

thuris, omniū partes equales. Ex his omnib⁹ vino veteri aut succo citoniorū cōspersis liniatur vēter. Huic quoq³ quādoq³ addit panis bis coct⁹ de Syria. Si autē cū hac egritudine fuerit calor, epithima fieri cōuenit ex duob⁹ sandalis, & rosis, & bolo armeno, & faufel, & galla & pane bis cocto cū succo macianorū aut citoniorum, aut myrtino. Q³ si æger vehementer patiat^r tenasmū, & sepe vadat ad sellā, & tamē nihil egrediat^r, collyriū istud subijciat. Est enī mirabile ad sedandū tenasmū, qđ ꝑ. thuris, licij, croci, gūmi arabici, ōniū ana drachmā vnā, opij drachmas duas. Informentur collyria & supponantur.

De difficultate mingendi. Cap LXXIII.

CUm vrinā minuit, aut ex toto retinetur, neq³ in femore apparet tumor, neq³ grauitas neq³ dolor in renib⁹ sentiū, succurrendū est ex medicaminibus vrinæ puocatiuis, quę nominabim⁹. Vnū quorū est hoc, quod ꝑ. feminis apij, nitri, rubeg³ tinctorū, olixatri, feminis iuniperi, feminis asari, ameos, feminis foeniculi, spicę, amygdalarū amararū ana drachmas viginti, feminis melonis drachmas decē, cātariadū quarū capita & alę abscissa fuerit, drachmā vnā, armoniaci drachmas tres. Armoniacū in vino dissoluat^r, & alię species ex eo cōficiātur. Ex quib⁹ fiāt formę auellanis similes, de quibus sumātur ab vna drachma vsq³ ad tres drachmas. Hoc enim medicamen valde confert corpori, cum dissolutionē patitur, & laxitatē, & hypofarcæ, & ad expellenda omnia accidentia, causa quorū corpus desiccari oportet. Quòd si cōtingat mingendi difficultas ex casu aut per
f.ij.

cussione in femore, aut in ano, aut in eorū circuitu, eger ex basilica minuatur, deinde aqua calida loco sæpe superfundatur, & vsq; ad spatiū medij diei ex oleis fricetur. Aegro quoq; præcipiatur vt vrinam expellere nitatur. Si autē mingendi difficultas contingat, vesica existēte plena & extensa, & sit hoc post sanguinis aut saniei mictum, medicamina quæ trumbos sanguinis, aut pus quod in vesica generatur, soluere consueuerunt, & eliquare, danda sunt. Medicamen quod trumbos sanguinis aut saniei quæ in vesica sit, dissoluit, & cordumēni, myrrhæ, rubæ de qua tingitur, seminis iuniperi, armoniaci, assæ foetidæ, omniū ana partes æquales. Armoniacum dissoluatur, & informentur pilulæ ex alijs speciebus cum eo conspersis. De quib⁹ quater in die sumatur cum apozimate de seminibus quod nominauimus. Syrupus etiam acetosus ex forti aceto factus, multoties detur. Per siringam præterea immittatur in vesicam aqua in qua dissolutus fuerit sal, aut aqua cineris. Et ista est confectio aquæ quæ fit de cinere, & cinerem de * Illice, cinerem de vitibus, cali, calcem, his omnibus admisceatur tantum aquæ vt ex ea cooperiri possint, & dimittantur sic per tres dies. deinde colētur, & per siringā in vesicā iniiciātur. Herba quoq; croci hortulani & fulla cocta superponātur. Tinam præterea assiduè ingrediatur, in qua sit aqua, in qua cocta sint camomilla, sticados arabicus, sanfucus, sisimbriū, aut in qua extremitates cauliū, & fulla, & fim⁹ colūbinus cocta fuerint: & æger in decoctione eorum sedeat quādiu poterit, & ex herbis istis

* Aliās
glādib⁹.

sic coctis fiat emplastrum super femur & partes ei circūadiacētes. Et dum in tina moratur, sumat ea in potu quæ vrinæ prouocatiua existūt. Et si hæc omnia non profuerint, ad instrumentum quo vrina prouocatur, recurrendū est. Si autem mingendi difficultas post lapidis signa affuerit, æger supinus iaceat, & pedes eius diu & diuersis modis & fortiter quatiendi sūt. Et si vrina non egressa fuerit, oportebit vt cum instrumento curetur, per quod membro immisum sit impulsio. Cauendum tamen est, ne virgæ immittatur cum est ibi apostema. Ad difficultatem quoque vrinæ valde confert sæpe ingredi tinam, & ungere locum ex oleis, & medicamina vrinam prouocantia in potu sumere, & abstinere à nutrientibus acetosis, & ponticis & grossis.

De lapide renum & vesicæ. Cap. LXXIII.

Cum æger virgā sæpe fricat & manu tractat, ipsa quoque frequēter erigit, & * are * Aliàs
scit, & vrina difficulter & cū dolore egreditur, in qua ægritudine fortasse etiam longa- subtiliat
non quandoque exit, lapis in vesica esse significatur. Si autem æger cum difficultate mingendi sentit vehementem dolorem in renibus, & in
* emunctorijs, & nauseam & ventris constrictionem, in renibus lapis esse monstratur. * Aliàs
Lapidi verò qui est in vesica confectio hæc utilis existibus.
bit, & est optima ad frangendum lapidem, etiā
cum fuerit vetustus. Ego quoque iam fregi cū eo
magnum lapidem in spatio minore quadraginta dierum. Cuius confectio & carpobalsami, seminis raphani, dauci, seminis olixatri, corticis
f. iij.

radicum opopanis, corticis radicis capparis,
 amygdalarum amararum, dānocochiæ, squinā
 ti, ciperi, spicæ indæ, cassiæ lignæ, fachelocon
 drion, harmel, gētianæ, aristologiæ rotundæ, asae
 ri, cordumeni, armoniaci, serapini, bdellij, pipe
 ris, acori, omniū ana partes æquales. Gummæ
 sufficienti balsamo dissolutæ malaxentur, & ex
 eis aliæ species conficiantur. ex quibus informē
 tur pilule, & sumatur ex eis in die vna drachma
 cum apozimate de seminibus. Quandoq; etiam
 sexta pars drachmæ vnius de cinere scorpionū
 simul cum eis datur. Cinis verò de scorpionib;
 hoc modo fit, Scorpiones fumantur, & in ollam
 nouam positi os habentem oppilatum super la
 terculum in furnū mittantur, in quo non sit ve
 hemens calor, & sint ibi sex horarum spatio,
 deinde extracti puluerizentur, & reponantur.
 Aeger verò nutriatur ex aqua ciceris & calagiæ
 & mutagenat. Et abstineat à lacte & caseo, &
 ab alijs cibis grossis. Ingrediatur tinam in qua
 sit aqua in qua cocta sint folia caulium & fulg
 & berengesif, & mentastrum, & fimus colum
 binus, & medulla seminis croci hortulani. Fe
 mur etiam inungatur ex oleo de scorpionibus,
 & distilletur etiam ex eo in virgam. Oleum de
 scorpionibus, quod & aristologiæ rotundæ, gen
 tianæ, ciperi, corticis radicis capparis ana vñ
 ciam vñā. Hæc omnia in libra vna olei de amy
 gdalis amaris posita ad solem per hebdomadā
 vñā dimittantur, & colentur, & ex primantur, &
 pro vnaquaq; libra ex eo adiungatur ei scorp
 ones decē, & totū in vase, cuius os oppilatū sit,
 missum ad solē per duas septimanas moretur,

deinde coletur & reponatur. Est enim optimum & mirabile, de quo quotidie in virgā guttatim fundendū est, postq̄ æger de tina egreditur. Qz si lapis magnus fuerit, nō inuenitur aliud remedium, nisi vt cū incisione extrahatur. de hoc tamen loqui nostri libri huius modū excedit. Cū autē in renibus fuerit lapis, æger frequēter tinā ingrediatur, & renes & ilia ex oleis inungātur, & ea quæ locum calefaciunt, desuper cū panno ponantur, vt sunt ea quæ nominauimus. In portu quoq; sumātur ea quæ lapidem frangunt. Si autem lapis ceciderit, & in virga obstaculū fecerit, aqua calida ab alto distillādo ei superfundatur, donec rubere videatur, deinde oleum tepidū guttatim superiniiciatur, & fricetur: & si necesse fuerit, ad exteriora fugat. Ex hoc enim mouebitur lapis, & exibat. Sed si magnus fuerit & angulosus, necesse est vt virga inferius incidatur, & extrahatur.

De apostematibus renum & vesicæ.

Caput LXXV.

A Postema quod fit in renibus, & in vesica cōcomitatur febris permixta, quæ nō est vehemētis caloris, cum qua est horripilatio & rigor & frequens mictus, & dolor * in inferioribus dorsi & grauitas, & cū impellitur, videtur ægro qd aliquid ibi suspensum sit. Cū hæc itaq; signa visa fuerint, æger ex basilica phlebotomei ei⁹ partis in qua dolorē sentit & grauedinē. Loco quoq; emplastra in frigidātia supponantur: & si egritudo sic dissoluta fuerit, bonum erit. Si autem febris, & dolor, & grauitas perfectæ uerauerint, & vrina minutim, & frequēter egres
f.iiij.

ditur, significatur pus ibi colligi. Est igitur tunc super dorsum emplastrum ex camomilla, semine lini, furfure, oleo sisamino conspersis ponendum, & ægro vt in tina sedeat præcipiendum. Si autem æger minxerit pus, semina quæ nominabimus in capitulo de ardore vrinæ, sunt danda, donec pus minuatur: deinde dentur trocisci, quos in capitulo de mictu sanguinis & saniei nominabimus. Apostema verò quod in vesica fit, deberet concomitari febris conclusa, & difficultas mingendi, & dysuria, & femoris, & virgæ dolor, & tunc æger ex basilica phlebotomandus est: & fiat ægritudinis cura, quæadmodum prædiximus. Est autem quandoque renū apostema quod non peruenit ad saniem, imò transit in duritiem, cuius grauitas in renibus sine febre perseverat. Est ergo clysterizandus ex muscilagine fœnugræci, & seminis lini, & apozimate camomillæ, & caulii, & meliloti, & maluaufci, ac furfuris, & vomat frequenter. Renibus quoque superponatur emplastrum ex eis quæ nominauimus. Et si vrina minui videtur, cum illo vrinam prouocantia dentur. Hoc quoque pro paruo non est habendum, quia ex eo peruenitur ad hydropisim.

De ardore vrinæ. Cap. LXXV.

Cum æger, dum mingit, sentit ardorem & punctiōem in virga, à falsis & acetosis, & acutis abstinendus est, & nutriendus est ex tapheis lenibus, & zibrebegi, & eorum similibus. Hoc quoque medicamen ei dandum est: Quod recipit seminis melonis excorticati drachmas triginta, seminis citrulli, seminis cucurbite, seminis

portulacę, feminis papaueris albi, omnium ana drachmas tres, feminis iusquiami albi drachmas duas, zuccari albissimi ad pōdus omniū. De puluere horū quotidie in potu drachmę tres in mane, & alię drachmę tres circa noctē, cum vncia vna syrupi violati, aut iuleb sumātur. Hęc quęque egritudo non est paruipendenda, quia cum fit mansiua & perseuerans, proueniunt ex ea in vesica, & in instrumentis vrinalibus vlcera.

De mictu sanguinis & saniei.

Caput L X X V I I.

CUm aliquis propter casum, aut percussionem sanguinem minxerit, ex basilica phlebotometur, & trocisci qui dicuntur trocisci de charabe, in potu tribuantur. Trocisci de charabe. Recipe charabe, gummi tremulę arboris, amborum ana drachmas quinque, balaustię, hypoquistidos, amborum ana drachmas duas semis, olibani drachmas duas, feminis apij, opij, amborum ana drachmam vnam. informentur trocisci pondere aurei vnus: ex quibus vnus omni die cum apozimate sumach tribuatur. Ad comedendum verò tribuantur carnes coctę cum sumach, & carnes coctę cum succo vuę acerbę. Abstineat à cibis acutis & falsis. Loco verò percussionis superponatur emplastrum ex bolo armeno, & acacia, & aloë, & liscio, confectis cum aceto & aqua. Si autem sanguinis mictus euenerit post comestionem ciborum acutorum, aut potum vini acuti, phlebotometur æger, & trociscos de charabe in potu sumat, & eodem, quod prædiximus, gubernetur regimine. Pus verò si minxerit æger, trocisci isti

dādi sunt, qui ꝛ. seminis melonis, citrulli, cucurbitæ, omnium absqꝫ corticibus ana drachmas viginti, boli armeni, gūmi arabici, thuris pinguis, sanguinis draconis, omnium ana drachmas decem, opij drachmas tres, seminis apij drachmas duas. informantur trocisci pondere drachmarū duarum, ex quibus omni die vnus cū syrapi de papauere vncia vna in potu tribuatur. Virgæ quoque ex isto collyrio immittatur. Collyrium de cerusa, ꝛ. cerusæ, sarcocollæ, olibani, gummi arabici, opij, sanguinis draconis, omnium partes æquales, fiant ex eis collyria, & per siringam fiat prius iniectio hydromellis, & mingat æger, & post eius egressionem fiat iniectio istius collyrij dissoluti in lacte asinæ.

De his qui non possunt retinere vrinam.

Caput LXXVIII.

CUm æger multū vrine emittit, & in emissionē ardorē nō sentit, aut mīgit in somno, nec patit̃ sitī, neqꝫ corporis extenuationem incurrit, ea quæ vrinam constringunt, danda sunt. Medicamen retinens vrinam, ꝛ. glādiū drachmā vnā, olibani drachmas triginta, seminis coriandri sicci, gummi arabici, boli armeni, omnium ana drachmas decem. fiat ex eis puluis, de quo in mane drachmæ tres, & circa noctem totidem ad transglutiendum dentur. Quod si cum hac ægritudine sitis fuerit valēdissima, clamosa, & aqua quæ bibitur, cito egreditur, aqua hordei cum psyllio detur: & nutriatur cum succo vūæ acerbæ, & sumach & similibus horum nutrientium, & cum cibo qui fit de simyla hordei, & masal: & rob acetosum.

da ei in potu, & prohibeatur laborare, & cum muliere concumbere. Isti quoque trocisci in potu sumantur, qui ꝛ. spodij drachmas decem, feminis lactuce, feminis portulace, amborū ana drachmas quindecim, coriandri sicci drachmā vnam, rosarum rubearum, boli armeni, omniū ana drachmas quinq, balauftiæ drachmas duas, camphoræ drachmā semis. sumantur in potu cum succo granati acetosi. Herbæ etiam frigidæ terantur, & super renes ponantur. Et caueat sibi à cibis calidis & vino, & ab omnib⁹ quæ vrinam prouocāt. Illud autem quod ex magno stolidorum errore prouenit, est, quia dāt in hac ægritudine ægro medicinas calidas, vnde ilico deducunt ipsum ad phthisim.

De lumbricis & vermibus qui nascuntur in ano & in ventre. Cap. LXXIX.

Qui hoc nocumento solitus est lædi, à cibis grossis & vnctuosiss sibi cauere debet, & quotidie antequam comedat, summat bucellas aliquas cum sinapi & almuri: hoc enim ipsos generari prohibet. Si verò eos generari cōtingat, nō cōuenit aliud, nisi vt expellantur. Medicamen ascarides expellens, burūgi excorticati, cū valde famelicus est æger, drachmæ septem sumantur. Medicamen magnum, expellens lumbricos, ꝛ. burungi excorticati, turbith, feminis, * nigellæ, omnium partes æquales, lupinorum, nasturtij, cambil, omnium ana partē mediam: sumantur ex eo in potu drachmæ septem, prius tamē bibat æger lac mox vt multum fuerit per tres dies, & deinde quaque die quarta dietet se, & de prædicto medicamine

* Aliàs
nil.

in lacte adhuc calido, ut multum est, dissoluto, & aceto, dum valde famelicus est, bibat. Vermes vero minuti, qui in ano fiunt, pro quibus generatur pruritus in eo, & ideo confricatur anus: expelluntur cum coto quod ex oleo abluto inuolutum immittatur, aut inuolutum oleo de chrysomellis, aut succo mentastri: aut inuoluatur ex parua quantitate aloës, & felle vaccino, & superponatur.

De hemorrhoidibus, & fistulis, & ragadijs, quæ in ano fiunt. Cap. LXXX.

Dum sanguis recens sine dolore per inferiorem fluit regionem, interpolato tamen tempore, non est constringendus, nisi patiens debilitetur. A multis enim passionibus exinde liberatur. Si autem ex eo debilitetur, indiget constrictione: ideo trocisci de chara be cum succo sumach dentur. In comestione quoque sumat sumachiam, & cibum qui cum succo vuae acerbæ fit, & his similia, de illis quæ nutritia sunt. Si vero multum debilitetur, nutriatur cum succo carnis, cui plerunque succus citoniorum & vinum admisceatur. Vinum quoque bibat stipticum, & super epar ponatur emplastrum de spica, quod in capitulo de epate nominauimus. Et si ista non suffecerint, confectio de scorïa ferri detur, quæ & mirobalanorum indorum, belliricorum, emblicorum, omnium ana drachmas quinque, spicæ, squinanti, cyperi, zinziberis, piperis, ameos, olibani, omnium ana drachmas duas, scorïæ infusæ in aceto per hebdomadam vnâ, & postea torrefactæ drachmas quindecim, conficiantur omnia cum melle de

spumato, quod fuerit coctum cum apozimate emblicorum, sicut in capitulo de melancholia nominauimus, de quo quotidie ad nucis magnitudinem fumatur. Hoc namq; hæmorrhoidarū sanguinem & menstruorum constringit: fluxui quoque vētris longi temporis remedium affert. Si autē in ano oritur aliquid prominens extrā, ex quo magnus prouenerit dolor, nec ab eo flu it aliquid, succus cepæ cum pauca lana, aut fel vaccinum superponatur. Suppositorium quoq; longum de ciclamine subijciatur, quod patiens per totam teneat noctem, & si contingat egredi, reintromittatur, donec scindatur, & egredia tur sanguis. Cum autem dolor vehemētissimus fuerit, & apostema magnum in ano, phleboto metur æger, & emplastrum hoc superponatur: sedat enim hæmorrhoidarum dolorem, cum adest apostema cum eis, quod &. melilotum, camomillam: quæ tandiu in aqua coquantur donec dissoluantur, deinde fumatur ex aqua decoctionis earum quantum manu vna teneri potest, vitellus oui assati vnus, croci drachma vna, opij drachmæ duæ, seminis lini triti, fœnugræci, maluaufci, omnium ana manipulus vnus. Conficiantur omnia ex rob in quo bdellij drachmæ tres fuerint dissolutæ, & folia superposita: postquam eorum superficies ex oleo sisamino in quo adeps gallinaceus fuit resolutus, aut anatis inuncta fuerit, more emplastri superponantur dum adhuc tepida sunt. Alia confectio dolorem & apostema sedans. Cepe album optimè coctum teratur, & cum butyro vaccino misceatur, vt mollescat, & tepefactum ano in quo

est apostema, superponatur. hoc enim dolorem vehementem sedat. Cum verò in ano ragadias habuerit patiens, quæ eum lædunt cum ipsius venter siccus est, pilulis de bdellio sæpe utatur, quæ recipiunt mirobalanorum nigrorum, chebulorum, amborum ana drachmas decem, serapini drachmas tres, nasturtij albi drachmas duas, bdellij mollis & pinguis drachmas quindecim, dissoluatur bdellium in succo porrorum, & ex eo conficiantur alia, & informetur ex eis pilulæ, & sumatur ex eis frequenter ab vna drachma, ad quatuor. Locus verò si adustionem patiatur, ex vnguento de cerusa inungatur. Si autem non sentitur in eo adustio, vngatur ex vnguento quod fit ex adipe, qui in gibbo cameli inuenitur, & bdellio, quod sic fit, videlicet vnguentum de Sene. & ceræ citrinæ, olei sisamini, adipis anatis, medullæ cruris vaccini, adipis qui est in gibbo cameli, bdellij, omnium partes æquales, bdellium prius in muscilagine seminis lini dissoluatur, deinde omnia misceantur: hoc enim optimum existit. Si autem æger ragadias in ano habuerit profundas, à quibus foetens virus fluxerit, medicamen acutum, quod in capitulo de vlceribus oculorum descripsimus, eis supponatur, quod æger per duos patiatur dies. Et si in eis aliquid remaneat quod refudet, medicamen iterum apponatur, quod eousque fiat, donec locus siccetur, & non refudet. Quòd si ea quæ ibi fiunt eminentia extrà & pendentia fuerint, in tantum ut arescant & nigrescant, butyrum tepidum multoties superponatur, donec nigredo ab eo remoueatur. Si au

tem refudatio reuerfa fuerit, medicamen acutum iterum ibi apponatur. Et si non refudauescit, ex vnguento de cerufa curetur. Est etiam quando eminentes hæmorrhoides extrâ curantur, cauterizando cum ferro. loqui tamē de hoc plus est quàm hui⁹ nostri libri modus requirat. Fistulę verò generantur in ano velociter, quoniam figura eius facit illud esse necessarium. Quę aut penetrantes sunt vtrinque, aut non penetrantes. Cum autem perforatę sunt vtrinque, stercus egreditur ex eis & ventositas. Si autem non egreditur stercus neque ventositas, non est penetrans ab vtraque parte. Loqui verò de eius cura perfectè, plus est quàm hic noster liber expectat. Sed quia homines ferè õnes semper maximum incurrunt errorem in cura huius ægritudinis, vnde & maximum sequitur nocumentum, ideo nos excitabimus eos ad hoc, quod huic ægritudini congruum erit, & ostēdemus qualiter à prædicto errore se custodiant. Et dicim⁹ quòd fistula vtrinque perforata, cum ab ano remota fuerit, nullo modo ferro est tangenda. Ex incisione enim ferri cōtingit stercus inuoluntariè egredi. Est etiā aliud quare fistula ab vtraque parte perforata, ferro tãgi non debet. Quia toto tēpore vitę ægri sic permanere poterit, non magnū faciens nocumentū, nec proueniet ex ea aliquid, nisi refudatio & fluxus. Si autē illud quod ab ea fluxerit, acutum fuerit & mordicatum, & foetidum habuerit odorem, cuius etiam quantitas quotidie augeatur, erit fistula putrida, & cum herpete est iomeno: cui ex medicamine acuto, & ex eo quod complet omnia, succurren-

dum est, ætequam dilatetur & magnificetur. Cū autem non resudauerit nisi parum, neque eius quātitas quotidie augeatur, neq; magnificetur, neque malus odor ibi augmentatus fuerit, non est in ea aliquid, quod sit timendum, nisi resudatio & fluxus. Quæ medicari potest, donec siccetur, & detumescat, & non resudet per lōgum tempus. Si autem resudatio redierit, medicamē prædictū adhibeatur, & hoc modo poterit blādiri per totum tempus vitæ ægri, & non nocēbit. Modus adhibendi medicamē huic ægritudini: Ex collyrio quod in capitulo de fistula oculi nominauimus, fumatur, & optimè teratur, & fistula prematur, donec, quicquid in ea continetur, egrediatur: & si radius eam ingredi poterit, inuoluatur coto, deinde ex prædicto medicamine, postquam mollificatum fuerit, intinctus in fistulam mittatur. Si verò minime radius in eam ingredi poterit, dissoluatur medicamen in aqua, & subleuetur coxa ægri, supposito puluīnari, & eo supino iacente, prædictum medicamen distillando super fistulam fundatur: & fiat hoc in mane, & circa noctē per tres dies, & seadeat in aqua de curcuma, & lauetur ex ea.

De exitu ani, & matricis. Cap. LXXXI.

CVM anus extra egreditur, apostemate carens, & ita disponitur, quod si impellatur, ingreditur cerusæ, balauſtiæ, gal-larum, aluminis, antimonij, omnium partes sumantur æquales, & redigantur in puluerem, & super locum ex oleo roseo calefacto inunctum puluerizentur, & anus intromittatur, & cōstrin-gatur, quod tamen fieri conuenit, postquam æ-

ger à sella reuersus fuerit, ne eum cito surgere ad fellam sit necesse. Sumantur etiam gallæ, balauſtiæ, cupulæ glandium, folia myrthi, & coquantur in aqua donec rubea fiat, & fedeat in ea & lauetur ex ea. Quòd ſi anus qui apoſtemoſus eſt ingredi minime poteſt, æger aquam calidam frequenter ingrediatur, & in ea fedeat & vngat anum ex cera & oleo camomillino, aut anetino, donec ingrediatur. Cùmq; intromiſſus fuerit, ex his quæ nominauimus curetur. Vulua præterea ſi egreſſa fuerit, ſimiliter erit medicanda. Eſt tamen necesse vt fortiter ligetur, & vt ægra ſemper ſupina iaceat & coxę ſuperius eleuentur.

De ſuperfluitate menſtruorum conſtringenda. Cap. LXXXII.

PRo ſuperfluis menſtruis conſtringendis, trociſci de charabe per hebdomadam vnam ſunt dandi. Qui ſi non contulerint, conſectio de ſcoria detur, & fiat minutio ex baſilica. Ventosæ quoque ad mamillas apponantur, & in comeſtione ſtipticis vtatur cibus. Et hoc medicamē ægra ſibi ſubijciat, quod recipit olibani, balauſtiæ, gallarum, antimoniij, acaciæ, aluminis, omnium partes æquales. Puluis horum optimè tritorum, cum pauca lana ſubijciatur. Femur verò & dorfum ex epithimatis, quæ in capitulo de fluxu ventris nominauimus, epithimentur, & fedeat in aqua de curcuma. Quòd ſi iſta non contulerint, ex alio peſſario acuto fiat immiſſio, & maneat in vulua.

De retentione menſtruorum, & eorum prouocatione. Caput LXXXIII.

g.j.

Cum ex retentione menstruorum magna sequitur passio, trocisci de myrrha dētur, qui ꝑ. myrrhæ drachmas tres, lupinorū optime tritorum drachmas quinque, foliorum rutæ, mentastri, pulegij, cimini, rubeæ de qua tingitur, assæ, serapini, opopanaci, omnium ana drachmas duas, informantur trocisci ponderantes drachmas duas: ex quibus detur vnus in die cum aqua in qua semen iuniperi coctum fuerit. Hoc nanque medicamen adeò vehemens existit in prouocandis menstruis, vt etiam foetum excutiat, si qua eo sæpe vtatur. Ventosæ quoq; sub curuatura poplitis sunt ponendæ, & phlebotomia ex saphena faciēda est. Postremo quoque ventosæ femori sunt superponendæ.

De ragadijs seu scissuris vuluæ aut matris
cis. Cap. LXXVIII.

Hæ curandæ sunt ex medicamine ragadiarum ani. Pessarium quoque ex adipe anatis & hyssopo, ceroto, & medulla cru ris ceruini, mixtis cum cera dissoluta in oleo de lilio, aut narcissino subiiciatur, si neque febris neque acuitas affuerint. Quòd si illud fuerit cum calore & acuitate, oleum rosatum adhibeatur. Ex vnguento quoque de cerusa similiter fiat pessarium. Si autem calor fuerit vehementior, fumatur succus portulacæ, aut lactucæ, aut muscilago psyllij, & fiat tabula de plumbo similis marmorī in quo teruntur colores, habens in circuitu labium paruum, & ponatur in ea aliquid de prædictis succis, & cum pistello, plumbeo a-

ded super ipsam moueatur, vt de plumbo multum prædicto liquori misceatur, & inspissetur succus, ex quo fiat pessarium, postquam oleum rosatum ei admixtum fuerit, & supponatur. Hoc enim medicamē cancro vulnerato qui est in matrice, optimū existit, & alijs ei similibus.

De apostematibus vuluæ seu matricis.

Caput LXXXV.

SI cum apostematibus istis adest calor & febris, phlebotomia ex * basilica fiat, & * Aliàs patiens aqua hordei nutriatur, & linian. cephalis tur renes, & femur, & ilia, & lumen ex epica. thimate apostematis calidi, & infrigidetur locus quantum possibile est. Si verò postquam febris & acuitas quieuerint, & remanserit ex apostemate calido aliquid, ex inunctionibus liquidis curetur, & mulier in huiusmodi liquidis sedeat donec mollescat & maturetur. Pessarium mollificans dura apostemata matricis, & conferens doloribus in ea factis, & paulatim eos quiescere faciens. Recipe adipis anatis, medullæ cruris ceruini vel vaccini, bdellij mollis, croci, vitelli oui assati, fæcis olei de seminibus lini, fæcis olei de lilio, omnium ana partes æquales: dissoluantur in vino aut rob, & fiat ex his pessarium, est enim optimum ad sedandum dolorem, & mollificandam duritiem matricis. Patiēs præterea sedeat in aqua in qua cocta sint fœnum græcum & semen lini, & camomilla, & melilotū, & caulium extremitates, singillatim, aut omnia simul.

g.ij.

De vlceribus, apostematibus, & cancro matricis. Cap. LXXXVI.

Cum à vulua fluxerit sanies spissa, aut virus tenue, si ex propinquo manat loco, neque fuerit ibi profunditas foetida neque putrida; sumenda sunt aloës, & myrrha, & sanguis draconis, & sarcocolla, atque olibanum, & loco superponenda donec consolidetur. Si autem ex loco manauerit remoto, ex pessario, quod nominauimus in capitulo de sanguine & sanie, fiat prodignia. Si autem quod fluxerit est foetidum, odorem habens malum, ex pessario secundo acuto fiat iniectio, postquam locus mundificatus fuerit, ex aqua & melle iniectis per instrumentum æneum. Si verò cum hoc quod fluit, affuerint punctio & dolor & apostema durum, quod tactu discernitur, summo opere cauendum est, ne aliquo acuto medicamine tangatur. Sed fiat iniectio ex confricatione plumbi, quam diximus, aut ex vnguento de cerusa, & phlebotometur ex basilica. Et custodiatur ab omnibus quæ choleram gignunt nigram, & feminibus & speciebus quæ pro condimento admiscuntur cibis.

De prælocatione matricis. Cap. LXXXVII.

Cum menstrua per longum temporis spatium retenta fuerint, aut mulier à commixtione viri diu abstinuerit, licet valde affectauerit, & euenerit grauitas & dolor in inferioribus partibus * suminis, & senserit quasi aliquid sursum trahi à parte suminis, fortasse post ista superueniet ei syncopis, & quasi mortua cadet: perpendi quoque vix poterit, & ipsa

* Aliàs
femoris.

attrahat aërem, vel habeat pulsum, & forsitan
 prefocabitur & morietur, & fortasse sanabitur,
 laboriose tamen. Hęc itaq; passio ilico vt euene
 rit curanda est. Cuius curatio est, vt pedes for
 titer fricentur & ligentur, & ventosa magna
 fumini superponatur. Obstetrici quoque præci
 piatur, vt digitum oleo bene redolēte inungat,
 & in circuitu oris vuluæ dum est intus bene cō
 moueat. Naribus præterea condisi insuffletur,
 & circa aures ipsius voces clamando proferan
 tur, & nihil quod bene redoleat olfaciat, imò be
 ne redolentia & algalia remoueantur. Et pectē
 & eius superiora ex eis epithimentur, & narib⁹
 malum reddentia odorem applicentur, vt ster
 cus & castoreum & sulphur. Cum autem sanis
 tati restituta fuerit, ex hoc medicamine curetur,
 ne ægritudo redeat. Quòd si ægritudo hęc post
 menstruorum euenerit restrictionem, ea dentur
 quæ menstrua prouocant. Et in pedibus fiat mi
 nutio, & ventosæ in eis apponantur. Si autem
 post longam viri * disiunctionem cōtingat, ex * Aliàs
 quo etiam sæpius accidit, incipiat viri consue- diffuetu
 tudinem habere, aut obstetrix iteret illud sæpe dinem.
 quod prædiximus in omni paucō tempore: aut
 medicamina quæ minuunt sperma, dentur, quæ
 prædiximus. Et dētur trocisci de myrrha, quos i
 capitulo de mēstruis prouocādis nominauimus.

De mola matricis. Cap. LXXXVIII.

Mulieribus plerunque accidit passio, ex
 qua prægnantium dispositionis simili
 tudinem incurrunt. Venter nanque cre
 scit, & discoloratē fiunt, & retinentur mēstrua.
 Motus tamen qui est in hac ægritudine, non est
 g. iij.

vt motus infantis, imo quandoque de suo mouetur loco, cum duriter tangitur. Ad vltimum verò cum angustia & dolore frustum carnis informae, ac si parerent, emittunt. Plerumque verò solummodo ventositas & humorum multitudo emittitur, & deinde minuitur venter, & remouentur accidentia. Postquam ergo tempus præterierit, in quo scitur puerum debere moueri, si adesset, troisci de myrrha dandi sunt, & apozima de seminibus, & oleum de * cheisim adhibendum, pessarium ex ruta & métastro, & alia pessaria prædicta in capitulo de alleuiatione partus, sunt immittenda. Doses quoque de pilulis foetidis frequenter tribuendæ sunt, cū hoc enim cito euadent.

* Aliàs
erasin,
id est, de
balsa
mo.

De hernia & eminentia & ruptura inguinis.

Caput LXXXIX.

Cum aliquis in mirach ventris habuerit eminentiam, quæ, cum supinus iacuerit, & cum leuiter locus digitis comprehensus fuerit, remouetur: & cum sederit, redibit: passio adest quæ ruptura dicitur. Qui hoc itaque patitur, sibi cauere debet ne post comestionem moueatur, neque comedat fabas, & hoc præcipuè, neque phaseleos, neque lentes, neque olera, neque aliquem cibum inflatiuum. Studere etiam debet, vt eius venter semper mollis sit. hoc namque regimine possibile est ipsum euadere dolorem. Loco præterea aliquod superponendum est obstaculum, & stringendum: & propriè, cum se mouere voluerit. Grossus quoque si fuerit, & ventrem habuerit grauem, non debet vti motu, nisi venter prius sub ymbilico āpla cingatur. fascia,

Emplastrū ad rupturam, Recipe gallarum cy-
 pressi partes duas, myrrhæ, cyperi, sanfuci, gal-
 larum, acaciæ, olibani, gummi arabici, omnium
 ana partem vnam. gummæ prius in vino resol-
 uantur, & aggregentur cum eius reliqua, & su-
 per rupturam, ægro supino iacente, ponantur:
 & stringatur locus, & non soluatur vsque ad *
 tres vel quatuor dies. Postea ægro supino iacen- * Aliàs
 te, soluatur, & illo reiecto, de eodem emplastro sex aut
 superponatur, ex hoc enim prohibetur amplia- septem,
 ri. In ruptura autem testiculorum pellis oscei
 augmentatur: quod fit aut propter ventositatē,
 aut propter aquam, quæ ibi congregatur, aut
 quia intestina descēdunt ad locum illum. Si ve-
 rò propter descensum intestinorum contingat,
 erit grauis & dolorosus, & sentiet dolorem cum
 tangetur. Taliter itaque patiens, sicut prædixi-
 mus, regendus est, & emplastrum prædictum
 superponendum, & locus ligatura assidue est
 stringendus. Ruptura enim cum nō stringitur,
 dilatatur & augmentatur semper. Si autem cau-
 sa aquæ fiat, locus apparet lucidus, & tersus &
 tensus. Huic itaque confert epithimari ex epi-
 thimate, quod in Capitulo de Hydropisi nomi-
 nauimus. Aqua quoque in hac ægritudine ple-
 runque petit inferiora, & fluit inde: vnde æger
 per aliquod tempus sanus efficitur, sed postea re-
 dit ægritudo. Postquam ergo aqua fluxerit, cu-
 randus est æger ex cauterio & medicamine. Ex
 hoc enim prorsus curabitur, nec ægritudo redi-
 bit. De hoc tamen loqui plus est quàm hic no-
 ster exigat liber. Cum autem hæc ægritudo
 ventositatis causa cōtingat, locus fricandus est,
 g.iiij.

& ex oleo sambucino, in quo castoreum & euphorbium dissoluta fuerint, inungendus: & ex eodem intus in virgam guttatim distillādū est.

De Podagra, arthretica, & sciatica.

Caput X C.

CUm in iuncturis fuerit dolor & apostema: & locus cum tangitur, fuerit tactu calidus, & color rubeus, æger si dolet in dextro pede, ex dextra manu: & si in sinistro, ex sinistra est phlebotomādus, & locus ex hoc medicamine liniendus. Epithima & rosarum rubearum, sandali, faufel, sief memithæ, boli armeni, opij, omnium partes æquales. Ex istis in aqua & aceto dissolutis fiat epithima. Psyllium quoque aceto infusum in charta missum de panno superponatur, & cum tepuerit, mutetur, & loco eius aliud superponatur. Venter præterea ex apozimate mirobalanorum, & hermodactylo- rum solvatur. Apozima mirobalanorum cum hermodactilis. Recipe mirobalanorum citrinorum drachmas quindecim, pulueris turbith fricati, polipodij, amborum ana drachmas tres, sene, seminis fumi terræ, amborum ana drachmas quatuor, hermodactyli albi, seminis endiuix, seminis apij, rosarum, omnium ana drachmas duas. coquantur in tribus libris aquæ donec ad vnam redeant, deinde manibus fricentur, & colentur, & bibantur cum zuccari taberzet drachmis decem. Si quis apozima fastidierit, pilulas istas sumat: quæ in lecto iacentes surgere & incedere faciunt, & pedibus ambulare. Pilulæ quæ non valentes incedere, surgere faciunt. & aloës drachmam vnam, scamoneæ quartam

partem drachmę vnus, rosarum rubearum tri-
tarum sextam drachmę vni⁹, hermodactilorū
alborum drachmam semis. in formam ex eis
pilulę, quę erunt dosis vna. Aeger verò nutria-
tur ex cibis frigidis & stipticis, & absteineat à vi-
no & cōfectionib⁹ quę ex melle fiūt & carne.

Cum autem apostematis calor quieuerit, &
eius inflammatio: ex his quę calidorum aposte-
matum reliquias resoluunt, curetur. Quorum
vnum, Recipe ceram in oleo de lilio resolutam,
cui admisceatur muscilago fœnugręci, & semi-
nis lini, deinde terantur simul donec vniantur,
& fiat ex eis epithima. In tempore autem suę
incolumitatis, & proprię circa tempus. In quo
ęgritudo eum inuadere consuevit, & quām ma-
xime in vere, assuescat phlebotomia vti, & ven-
tris solutione, ex his quę choleram expellūt ru-
beam, & à potu vini absteineat: & à comestione
eorum quę ex melle conficiuntur, & à carne.
& sint eius cibaria acetosa, & stiptica, & his si-
milĩa ex his quę infrigidant. Membra autem
quę hanc consueuerunt incurrere passionem,
minus solito laborem pati assuescant, & præci-
pue cum tempus inuasionis timetur, & cū cor-
pus fuerit plenum, & venę plenę, & fuerit diu
ex quo neq; minutus neq; solutus fuerit.

Cum autem cum dolore iuncturarum neque
calor neque rubor in colore affuerit, fueritque
ęger frigidę complexionis: & locus tactu sen-
titur frigidus: in principio curationis eius pilu-
lę maiores de hermodactilis dandę sunt. Pilu-
lę maiores de hermodactilis. & hermodactilo-
rum, satyrion, meizahara, omniū ana drachmas

quinque, hieræ pigræ drachmas decem, colocyn-
 tidæ, ceutaureæ minoris, amborū ana drachmas
 quinque, euphorbij drachmas duas, turbith dra-
 chmas decem, feitaragi indi, zinziberis, sinapis,
 piperis, castorei, omnium ana drachmam vnā.
 Informentur ex eis pilulæ, ex quibus à duabus
 drachmis & media, ad tres sumantur. Hæ nāq;
 pilulæ valde conferunt: quia non valentes sur-
 gere, incedere faciunt. Epithima ad podagram
 frigidam. Recipe storacis liquidæ, castorei, eu-
 phorbij, myrrhæ, aloës, acaciæ, omnium partes
 æquales: ex his omnibus vino veteri admixtis
 fiat epithima. Cūmq; iste dolor quieuerit, suc-
 curratur patienti ex distillatione multæ aquæ
 calidæ ab alto: & inunctio fiat ex oleo de lilio,
 & emplastrū ex bdellio molli & storace, ac fœ-
 nugræco, & semine lini, & armoniaco, superpo-
 natur, quod hoc modo conficiatur. Armoniacū
 & bdellium in vino veteri resoluantur, & alia
 omnia eis admisceantur, ex quibus fiat empla-
 strū, & superponatur. Hæc nanque ægritudinis
 species est, quæ in lapidis duriciē transit, & red-
 dit membra & iuncturas fungis similia. Quæ
 propter hanc habens passionem à fastidio &
 ab aqua frigida, & à cibis grossis, & à frequen-
 ti ebrietate custodiatur, eique præcipiendum,
 vt dum sanus est, motu vtatur, & à coitu absti-
 neat, & præcipuè cum satur fuerit: neque bal-
 neum ingrediatur, neque exercitetur post com-
 estionem. Vinum præterea vetus & purum bi-
 bat. Eis quoque dum sanus est, vtatur quæ vri-
 nam prouocare consueuerunt.

Dolor verò qui sciaticus vocatur, est qui ab

ancha per coxā totam vsq; ad genu in lōgitudi
 nem protēditur. Quādoq; etiā in lōgitudine ad
 virgæ similitudinē extensus, per crus vsq; ad pe
 des descendit : & tunc si in complexione fuerit
 caloris dominiū, & urinæ tinctura, ex basilica
 manus eiusdem partis prius minutio facienda
 est, deinde ex sciatica. Si autem ægri cōplexio
 frigida fuerit, & color fuscus, sæpe prouocan
 dus est vomitus ex apozimate raphani cū syrū
 po acetoso. Coxa quoq; ac pes & crus, ex oleo
 in quo castoreū & euphorbium, & storax sint
 resoluta, inungantur assidue. Qz si dolor in coxa
 mansius fiat, æger ex almuri, nabati, & bau
 rach clysterizetur, & ex enemate acuto, quod in
 capitulo de apoplexia nominauimus. Collyriū
 quoq; ex ciclamine, & colocynthida factū sup
 ponatur. quod eo vsq; fieri cōuenit, donec æger
 excoriationē incurrat, ex ea enim, dum accidit,
 plerunq; cōsequitur sanitas. Si autē passio inue
 terauerit, sinapis sumatur, & cū fimo colūbino
 eiusdem quātītatis teratur, & ex apozimate fi
 cū conficiātur, ex quibus coxæ emplastrū su
 perponatur, quod tādīu dimittatur donec in lo
 co vesicæ plenæ aqua fiant, & scindantur, & ef
 fluat aqua quæ in eis est, & vaporetur locus cū
 aqua calida. Deinde æger per aliquot dies qui
 escere dimittatur, & si nondū sanitati restitutus
 fuerit, ad hāc eandē curā redeundū est. Quod si
 ægritudo valde mansiua fuerit & longi tempo
 ris, & timetur ne vertebrum profiliat aut egres
 sum fuerit, locus ex instrumēto, quod rotæ assi
 milatur cauterizādus est: & intēdatur cū coctu
 ra super caput anchæ apud caput coxæ ponēda,

Huius tamē rei fermocinatio istius nostri operis metas transcendit. Taliter præterea patientes in tempore sospitatis vomere cōsueſcant, & ſoluere ventrē, & regimen ſubtiliare, & à cibis groſſis & frequenti ebrietate abſtinere.

De Gibboſitate, cum fieri incipit. Cap. XCI.

*Aliàs
raſim.

Cum gibboſitas fieri incipit, pilulę maiores hermodactilorum dandę ſunt, & oleum de * cheiſim cum apozimate de ſeminibus ſæpe ſumendum. Locus quoque ex oleo ſambucino, in quo ſtorax liquida, & caſtoreum, & euſorbium reſoluta ſint, frequenter inungendus: & à cibis frigidis & groſſis abſtinendum. Aqua etiam calida in qua cocta ſint mentaſtrū & ſanſucus, & ſticados arabicus, ab alto ſuper locum diſtillanda eſt, deinde frequēs fricatio, & inunctio ex oleis calidis facienda eſt. Quòd ſi is qui hanc patitur ægritudinem, puer fuerit, balneum ſolummodo & inunctiones ex his quę prædiximus ſufficiunt. Si autem cum gibboſitas incipit, affuerit febris, à prædicto regimine omnino abſtinendum eſt, ſed apozima ex herbis factum cum caſſia fiſtula in potu eſt tribuendum. phlebotomia quoque ex baſilica facienda eſt, & emplaſtra vehementia loco ſuperponenda ſunt.

De varicibus.

Cap. XCII.

Cum venę groſſę & plenę & diuerſo modo curuataę, & virides in crure apparuerint, ægritudo quę vitis vocatur, adeſſe ſignificatur. Hęc autem ægritudo frequentius accidit his, qui multum pedibus laborare conſueuerunt, & qui cibaria choleram nigram ge-

nerantia frequenter fumunt. In principio itaq; curationis huius passionis, basilicam minuere conuenit, & uentrem, ex his quæ choleram educunt nigram, soluere: quorum mentionem fecimus in capitulo de melancholia. Hæc autē sæpe facienda sunt, & ab omnibus à quibus melancholiam patientes custodiuntur, in hac ægritudine abstinendum est. Postquam verò hoc regimen diu adhibitum fuerit, ex venis quas in crure apparuisse diximus, minutio fiat: à quibus sanguis tam diu fluere dimittatur, donec quicquid in eis est, euacuetur. Deinde huiusmodi patienti choleram nigram expellentibus utatur, & ex basilica minuatur, & caueat sibi ab omnibus quæ choleram generant nigram.

De elephantia. Cap. XCIII.

Hæc passio postq; mässua fuerit, incurabilis est. Cum autem incipit, si ei subueniatur, & ut debet, medicata fuerit, aut sanatur, aut manet sic, nihil addens. Cum ergo pedis grossities augeri videtur, & color obfuscar, venæ quoq; quæ vites vocatur apparere cœperint, æger assidue cogendus est vomere, & custodiendus à deambulatione nimia, & statione, & venter, vomitu præcedente, ex pilulis maioribus de hermodactilis soluendus est, deinde ad vomitum redeundum post illud. Hoc quoque multoties fieri oportet. Aeger præterea à cibis grossis est abstinendus, & tibia à calcaneo incipiendo sursum usq; ad genu stringenda. ante tamen cōstrictionem epithimanda est ex aloë & myrrha, & acacia, & hypoquistidos, & alumine cum aceto forti dissolutis. Ex basilica quoque

manus contrariæ partis minutio facienda est. Neque erectus stet, nisi pes prius stricte ligatus fuerit, neque epithima vlllo modo dimittat. Vomitu quoque frequenter vtatur. Quod si paruum intercesserit spatium à præcedenti vomitu, & appetit quiescere, vapora ipsum cum seminibus caulium, & sticados arabico, cinere de vitibus, & lupinis, & nitro, & stercore caprino, & farina foeni græci, & liniatur etiam ex aqua cineris per spatium vnus diei aut duorum. Ipsa enim huius ægritudinis maximam resoluit partem, aut leuiorem reddit.

De rubore & vlceratione lumborum, seu renum. Cap. XCIII.

Cum aliquis longo tempore supinus super dorsum iacet, loca renum plerunque rubent, & mala ibi fiunt vlcera. Cum ergo loca ista rubere cū augmento visa fuerint, milium siue panicum aut folia salicis sub eo sterrenda sunt: & ipse in die multoties est eleuandus. loca quoque quæ rubent aqua rosata super niuem infrigidata, roranda sunt, & flabellanda. Quod si calor perseverauerit, imponatur epithima de alhubrati, quod in capitulo de apostematibus nominauimus. Et si vesicæ & vlcera ibi exorta fuerint, ex vnguento de cerusa curentur.

De doloribus exteriorum siue extremorum membrorum. Cap. XCV.

Cum dolor in manu aut pede sit, æger interrogandus est si ex percussione hoc ei accidit, aut si aliquid super ipsum membrum cecidit, aut si super ipsum diu iacuit, aut si contigit ex causa extrinseca. Si autem ab ex-

teriori causa non contigerit, locus dolens considerandus est, an sit magis rubeus, quam reliquū corpus, aut non. Si enim toto corpore rubicundior fuerit, ex calidi apostematis medicamine curandus erit. Et si membrum neq; fuerit calidum, neq; rubeum, sed iam quotidie obfuscatur & siccatur, aqua calida ab alto est super ipsum distillanda: & ex oleo & cera resoluta inungēdū, & dimittēdum sic, donec dolor sedetur. Quod si locus grossior videatur, & tactu etiā frigidior sentiat, frequenter erit fricandus, & aqua calida in qua sansucus & camomilla, & sticados arabicus cocta fuerint, ab alto, vt diximus, super ipsum erit distillanda, & ex oleo de cheiri citrino inungendus. Regimen quoq; eius subtiliandum erit. Ipse verò multo vtatur exercitio, & in balneo sudet. Si autem ista non suffecerint, venter ex his soluatur, quæ humiditates educunt. Membrum præterea si tactu sentitur frigidum, fricetur prius, & deinde inungatur ex oleo costino & sambucino, & oleo de been tepidis & his similibus. Quod si ista non suffecerint, ex vnguentis quæ in capitulo de paralyssi nominauimus, inungendum erit, donec sanetur.

Finis noni tractatus libri Rhasis ad Regem Almanforem.

ELENCHVS BREVIS MORBORVM,
quorum signa, causas, & curationes, hoc
libello explicantur.

Morbi cerebri & neruorum.	folio. 2.
Morbi oculorum.	11
Morbi aurium.	17
Morbi narium.	19
Morbi dentium.	21
Morbi gingiuarū, linguæ, vuule, & gutturis.	22
Morbi pectoris & pulmonis.	25
Tremores cordis.	28
Morbi stomachi.	29
Morbi epatis.	34
Morbi splenis.	36
Morbi ventris & intestinorum.	37
Morbi renum & vesicæ.	43
Morbi ani & matricis.	46
Morbi inguinum & testiculorum.	51
Morbi iūcturarum & mēbrorū exteriorum.	52